

**MOGUĆNOSTI I IZAZOVI
ZA UVOĐENJE RODNO
OSJETLJIVOG BUDŽETIRANJA U
OBLAST NASILJA U PORODICI
NA LOKALNOM I ENTITETSKOM
NIVOU U BOSNI I HERCEGOVINI**

MOGUĆNOSTI I IZAZOVI ZA UVOĐENJE RODNO OSJETLJIVOG BUDŽETIRANJA U OBLAST NASILJA U PORODICI NA LOKALNOM I ENTITETSKOM NIVOU U BOSNI I HERCEGOVINI

Priredile:

Nada Golubović i Minja Damjanović

Istraživačice:

*Amela Bašić
Lana Jajčević
Gordana Vidović
Radmila Žigić*

Saradnice:

*Natalija Petrić
Aleksandra Radeta - Stegić*

Projekat: *Inicijativa za uvođenje rodno osjetljivog budžetiranja u oblast nasilja u porodici na lokalnom i entitetskom nivou u Bosni i Hercegovini*

Izdavačice: *Udružene žene Banja Luka*

Za izdavačice: *Nada Golubović*

Priredile: *Nada Golubović i Minja Damjanović*

Istraživačice: *Amela Bašić, Lana Jajčević, Gordana Vidović, Radmila Žigić*

Saradnice: *Natalija Petrić, Aleksandra Radeta - Stegić*

Prelom i dizajn: *Maja Ilić*

Štampa: *“Grafid” Banja Luka*

Za “Grafid”: *Branislav Ivanković*

Zahvaljujemo se na saradnji i pomoći u sprovođenju ovog projekta našim partnerskim organizacijama “Budućnost” Modriča i “Lara” Bijeljina bez kojih ovaj projekat ne bi bio realizovan.

Zahvaljujemo se Razvojnog fondu Ujedinjenih nacija za žene (UNIFEM) na finansijskoj i tehničkoj podršci u sprovođenju projekta i štampanju publikacije.

Svi stavovi izneseni u ovoj publikaciji odražavaju mišljenje autorki, te nužno ne predstavljaju mišljenje UNIFEM-a, Ujedinjenih nacija i podružnih organizacija.

Ova knjiga predstavlja naš doprinos zaštiti žena i djece žrtava porodičnog nasilja u Republici Srpskoj.

Sadržaj:

Predgovor.....	5
1. Zašto je potrebna zaštita žrtava porodičnog nasilja u Republici Srpskoj? Zašto su važne Sigurne kuće?	8
2. Inicijativa za uvođenje rodno osjetljivih budžeta u oblasti nasilja u porodici na lokalnom i entitetskom nivou u BiH	9
2.1. <i>Projektna metodologija</i>	10
2.2. <i>Rodno osjetljivo budžetiranje</i>	11
2.3. <i>Nasilje nad ženama, Sigurne kuće- međunarodni standardi u vezi sa finansiranjem</i>	11
3. Zaključci	13
4. Preporuke	13
5. Pogovor	14
6. Republika Srpska	16
6.1. <i>O Republici Srpskoj</i>	16
6.2. <i>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS</i>	17
6.3. <i>Odgovori na pitanja iz upitnika</i>	20
6.4. <i>Zaključak na bazi analiza Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS</i>	21
7. Banja Luka	22
7.1. <i>O gradu Banja Luka</i>	22
7.2. <i>Centar za socijalni rad Banja Luka</i>	22
7.2.1. <i>Prijedlog budžeta Sigurne kuće u Banja Luci</i>	24
7.3. <i>Centar za socijalni rad Banja Luka - struktura zaposlenih i okvirna zaduženja</i>	27
7.4. <i>Odgovori na pitanja iz upitnika</i>	28
7.5. <i>Udružene žene Banja Luka</i>	30
7.6. <i>Zaključak na bazi analiza Centra za socijalni rad Banja Luka</i>	30
8. Bijeljina	32
8.1. <i>O opštini Bijeljina</i>	32
8.2. <i>Centar za socijalni rad Bijeljina</i>	33
8.3. <i>Centar za socijalni rad Bijeljina - struktura zaposlenih i okvirna zaduženja</i>	34
8.3.1. <i>Okvirni investicioni budžet Sigurne kuće u Bijeljini</i>	35
8.4. <i>Odgovori na pitanja iz upitnika</i>	36
8.5. <i>Organizacija žena Lara Bijeljina</i>	38
8.6. <i>Zaključak na bazi analiza Centra za socijalni rad Bijeljina</i>	39
9. Modriča	40
9.1. <i>O opštini Modriča</i>	40
9.2. <i>Centar za socijalni rad Modriča</i>	40
9.2.1. <i>Prijedlog budžeta Sigurne kuće u Modriči</i>	41
9.3. <i>Centar za socijalni rad Modriča - struktura zaposlenih i okvirna zaduženja</i>	42
9.4. <i>Odgovori na pitanja iz upitnika</i>	43
9.5. <i>Udruženje građana Budućnost Modriča</i>	44
9.6. <i>Zaključak na bazi analiza Centra za socijalni rad Modriča</i>	45
Dodaci	
<i>Budžet Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske za 2007. godinu</i>	48
<i>Budžet Centra za socijalni rad Banja Luka za 2007. godinu</i>	49
<i>Budžet Centra za socijalni rad Bijeljina za 2007. godinu</i>	52
<i>Budžet Centra za socijalni rad Modriča za 2007 godinu</i>	53
<i>Upitnik</i>	54
10. Literatura	58

PREDGOVOR

Udruženje “Udružene žene” Banja Luka se, od svog osnivanja 1996. godine, bavi zaštitom ženskih ljudskih prava na lokalnom, entitetskom i državnom nivou u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu BiH). Značajno mjesto u našem radu zauzima zaštita žena i djece žrtava nasilja u porodici. U okviru našeg Udruženja već 11 godina djeluje Kancelarija za besplatnu pravnu i psihosocijalnu pomoć, te SOS telefon koji se finansiraju iz međunarodnih donacija. Prema našim podacima slična iskustva imaju nevladine organizacije koje se bave ovim pitanjem u ostalim djelovima Republike Srpske (u daljem tekstu RS) i BiH.

Uloga državnih (entitetskih) institucija na polju zaštite žrtava porodičnog nasilja u pogledu pružanja servisa žrtvama, do momenta objavljivanja ove brošure je skromna.

Krajem 2001. godine Vlada RS je ustanovila stručnu službu, Centar za jednakost i ravnopravnost polova RS (Gender Centar) sa ciljem uspostavljanja i jačanja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova.

Gender Centar je 2005. godine umrežio četiri postojeća SOS telefona u RS i obezbijedio jedinstven broj 1264 za područje cijelog Entiteta.

SOS telefon za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja od uspostavljanja nije promijenio vlasnice, te je i dalje u ingerenciji nevladinih organizacija. Volonterke SOS telefona, kancelarija u kojoj se telefon nalazi i pozivi prema institucijama sistema i klijenticama se u potpunosti finansiraju iz stranih donacija.

Posljednja karika koja je nedostajala u lancu zaštite žrtava porodičnog nasilja u Banja Luci bila je Sigurna kuća, sklonište za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja.

Do 2007. godine, na području cijele Republike Srpske, funkcionisalo je samo jedno sklonište u opštini Modriča, zahvaljujući inostranim donacijama. Ovakav način finansiranja skloništa za Udružene žene bio je neprihvatljiv. Smatralo smo, i dalje smatramo, da vlast na svim nivoima, treba preuzeti odgovornost za zaštitu žrtava porodičnog nasilja u skladu sa međunarodnim i regionalnim konvencijama, deklaracijama i preporukama. Upravo zbog toga, nismo željele otvoriti Sigurnu kuću koja bi se finansirala od strane stranih donatora. Naš stav otežao je proces lobiranja za otvaranje Sigurne kuće u Banja Luci te je on trajao dugi niz godina. Na žalost, otvaranjem Sigurne kuće nismo osigurale i kontinuiranost njenog rada, s obzirom da problem finansiranja nije sistemski riješen.

Zahvaljujući znanju koje smo stekle na seminaru koji je održao Razvojni fond Ujedinjenih nacija za žene (UNIFEM) o rodno osjetljivom budžetiranju, shvatile smo na koji način možemo naša zalaganja pojačati argumentima u prepoznavanju specifičnih potreba žena i muškaraca u budžetima. Zbog toga smo, u momentu kada nam se pružila prilika da osiguramo tu kontinuiranost, uz finansijsku i stručnu pomoć UNIFEM-a, a koristeći principe i načela rodno osjetljivog budžetiranja, izvršile analize i uvidjele na koji način se troše sredstva planirana javnim budžetom.

Projekat "Inicijativa za uvođenje rodno osjetljivih budžeta u oblast nasilja u porodici na lokalnom i entitetskom nivou u BiH" smo sprovodile u saradnji sa našim kolegicama koje se bave zaštitom žrtava nasilja u porodici, predstavnicama nevladinih organizacija "Budućnost" iz Modriče i "Lara" iz Bijeljine. Ideja vodilja i želja nam je bila problem finansiranja Sigurnih kuća riješiti sistemski u cijeloj Republici Srpskoj. Iskreno se nadamo da će ovaj model u budućnosti biti koristan i primjenljiv i u drugim oblastima jednako važnim za naše društvo u cjelini.

Ova knjiga predstavlja rezultat našeg višemjesečnog rada na analizi budžeta četiri institucije koje se bave socijalnom zaštitom u Republici Srpskoj. U njoj se nalaze svi podaci do kojih smo došle prilikom analize budžeta ciljnih institucija.

Knjiga se sastoji iz tri dijela.

Prvi dio sadrži opšte podatke o stanju zaštite žrtava porodičnog nasilja u Republici Srpskoj i potrebi za postojanjem Sigurnih kuća, potom osnovni podaci o projektu, projektnoj metodologiji, te rodno osjetljivom budžetiranju. Na kraju ovog dijela sumirale smo zaključke, i ponudile preporuke za unaprijeđenje daljeg rada na zaštiti žrtava porodičnog nasilja.

U drugom dijelu nalaze se detaljni podaci dobijeni analizom budžeta i rada Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Centara za socijalni rad Banja Luka, Bijeljina i Modriča. Kako bi bolje razumijeli kontekst u kome djeluju Ministarstvo i lokalni Centri, i poziciju koju u socijalnoj zaštiti zauzima briga o žrtvama nasilja u porodici, dajemo pregled osnovnih podataka o Entitetu i tri spomenute lokalne zajednice, Ministarstvu i tri Centra za socijalni rad i tri nevladine organizacije koje su sprovele analizu svih budžeta i imaju ključnu ulogu u zaštiti žrtava porodičnog nasilja.

U trećem dijelu nalazi se pregled analiziranih budžeta i upitnik koji je korišten za dobijanje dodatnih informacija o načinu kreiranja i korisnicima/cama budžeta svih institucija.

Na kraju uvodnog dijela, zahvaljujemo se svim istraživačicama koje su učestvovala u ovom projektu, zaposlenicima/cama Centara za socijalni rad Banja Luka, Bijeljina i Modriča, te zaposlenicima/cama Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS na podacima i vremenu koje su nam ustupili.

Zahvaljujemo se prof. dr Miodragu Simoviću, sudiji Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na tekstu kojim je podsjetio na međunarodne dokumente koje je Bosna i Hercegovina potpisala, kojim je dao pravni osnov za finansiranje Sigurnih kuća i ukazao na način rješavanja ovog problema na nivou države Bosne i Hercegovine.

Takođe, veliko hvala svom osoblju i konsultantkinjama UNIFEM-a na podršci, savjetima i podijeljenom znanju ključnom za implementaciju svih aktivnosti ovog projekta.

I DIO

1. **Zašto je potrebna zaštita žrtava porodičnog nasilja u Republici Srpskoj?** **Zašto su važne Sigurne kuće?**

Socijalna situacija građana/ki u RS i BiH je izuzetno teška. Većina građana/ki je na rubu siromaštva, privatizacija je loše sprovedena, te se i dalje loše sprovodi i nema održivog povratka. U ovako teškoj situaciji žene su marginalizovane u svim segmentima društva. Žene žrtve porodičnog nasilja nalaze se u dvostruko težoj poziciji jer su, zbog trauma koje proživljavaju, često bespomoćne i nisu u stanju da same izađu iz začaranog kruga nasilja.

Postavlja se pitanje zašto se nasilje uopšte događa? Najčešći odgovori na ovo pitanje vežu se uz vjerovanje da je sve ono što se dešava unutar porodice privatna stvar, da je nasilje naučeni odgovor u situaciji stresa i konflikta, da muškarac dominira u porodici, da je nasilje za njega dozvoljeno ponašanje. Izuzetno su teške posljedice koje nasilje ima na djecu, jer ona odrastajući u nasilnoj sredini prihvataju dati model ponašanja kao jedini, te ga nastavljaju u budućnosti na način da djevojčice postaju žrtve nasilja u porodici, a dječaci nasilnici.

Porodično nasilje je do kraja 90-tih godina XX vijeka u BiH bilo tabu tema. Od 2000. godine nasilje u porodici u Republici Srpskoj je Krivičnim zakonom RS inkriminisano kao krivično djelo. Od tog momenta, nasilje nad ženama od strane muških partnera prestaje biti "privatna stvar" i postaje javni i društveni problem.

Slučajevi nasilja u porodici predstavljaju teško kršenje ljudskih prava i u skladu sa tim moraju biti sankcionisani. S druge strane žrtve porodičnog nasilja moraju dobiti adekvatnu zaštitu, odnosno mora im biti obezbijedena i pružena adekvatna pomoć.

Sigurne kuće omogućavaju ženama da prestanu da trpe nasilje, da u prijateljskom okruženju sa stručnim radnicama (psihologinjama, socijalnim radnicama, medicinskim sestrama) i drugim ženama razmijenjuju iskustva o proživljenom nasilju i kroz grupni rad prevaziđu svoje traume. Boravak u Sigurnoj kući ženama omogućava bijeg u trenutku akutnog nasilja. Mjesto njenog boravka je nepoznato i onemogućava nasilniku da je pronađe, a njoj daje šansu da se "susretne sa samom sobom" i uz pomoć stručnjakinja donese odluku o svom daljem životu. Neke žene i po nekoliko puta borave u Sigurnoj kući i vraćaju se nasilniku dok ne donesu konačnu odluku i dok ne steknu dovoljno samopouzdanja da svoj život nastave same sa svojom djecom. U donošenju ovih odluka dobijaju stručnu pomoć i podršku od osoblja Sigurnih kuća.

Prve inicijative protiv nasilja nad ženama počele su se javljati u Evropi sedamdesetih godina prošlog vijeka, a prvo sklonište za žene žrtve porodičnog nasilja otvoreno je u Londonu 1972. godine.

Boravak u Sigurnim kućama uglavnom je ograničen je na tri mjeseca. Na osnovu iskustava svjetskih stručnjakinja različitih profila koje se bave zaštitom žena žrtava porodičnog nasilja, tromjesečni boravak žena u Sigurnim kućama dovoljan je za saniranje akutnih posljedica nasilja. Sa ženama koje su trpile dugogodišnje nasilje, potrebno je nastaviti raditi i nakon njihovog izlaska iz Sigurne kuće. Ovaj rad se ogleda u grupnim i individualnim terapijama sa psihologinjama, psihoterapeutkinjama i drugim stručnjakinjama koje rade u oblasti zaštite žena žrtava porodičnog nasilja.

U samoj Sigurnoj kući stručni tim provodi i tzv. "okupacione terapije", odnosno radne terapije sa klijenticama koje imaju dnevne radne obaveze spremanja obroka za sebe i svoju djecu, spremanja soba u kojima borave i slično. Okupaciona terapija se obavlja prema nedjeljnom rasporedu pod nadzorom i uz savjete članica stručnog tima.

Individualni rad, osim sa ženama, provodi se i sa djecom koja s majkama borave u kući. U slučaju da u kući boravi dovoljan broj djece, sa njima se rade i grupne radionice. Rad sa djecom izuzetno je značajan s obzirom da dječaci koji u djetinstvu trpe nasilje preuzimaju naučeni model ponašanja te postaju nasilnici, dok djevojčice tolerišu nasilje i postaju buduće žrtve.

Osim svakodnevnih obaveza klijentice imaju i nezavisnu superviziju sa psihologinjom angažovanom za tu svrhu. Supervizorica obavlja posebnu superviziju i sa stručnim timom Sigurne kuće.

U ekonomskom smislu posljedice nasilja su, takođe, izuzetno značajne. Traumatizovana žena je nesposobna za rad i privređivanje. Podrška u Sigurnoj kući joj omogućava rehabilitaciju i pruža mogućnost izbora.

U Sigurnoj kući se pruža sveobuhvatna pomoć žrtvama. Brine se za njeno fizičko i mentalno zdravlje, te se ženi vraća izgubljeno samopouzdanje i vjera u sebe i u sopstvene sposobnosti. U saradnji sa institucijama sistema (posebno sa lokalnim centrima za socijalni rad) u multidisciplinarnom pristupu traže se izlazne strategije za osnaženu ženu koja može početi novi život kao zaposlena i nezavisna. Upravo je ta činjenica značajna sa ekonomskog stanovišta jer od osobe koja je u statusu socijalne potrebe stvaramo nezavisnu zaposlenu ženu i to opravdava investiciju države u njen boravak u Sigurnoj kući. Žena nakon rehabilitacije u većini slučajeva više ne trpi nasilje niti toleriše nasilje prema svojoj djeci. Tako osnažena djeca muškog roda ne postaju nasilnici, a djevojčice u budućnosti neće trpiti nasilje od strane svojih partnera.

2. **Inicijativa za uvođenje rodno osjetljivih budžeta u oblast nasilja u porodici na lokalnom i entitetskom nivou u BiH**

S obzirom na prethodno predstavljeno stanje o potrebi postojanja adekvatne zaštite žrtava nasilja u porodici i značaju Sigurnih kuća, Udružene žene Banja Luka su se odlučile da ojačaju i prošire svoje zalagačke kapacitete upoznavajući se sa principima rodno osjetljivog budžetiranja.

U periodu april - decembar 2007. godine "Udružene žene" Banja Luka, u saradnji sa nevladinim organizacijama "Budućnost" Modriča i "Lara" Bijeljina, provode projekat pod nazivom **"Inicijativa za uvođenje rodno osjetljivih budžeta u oblast nasilja u porodici na lokalnom i entitetskom nivou u BiH"**.

Cilj projekta je uvrstiti stavku finansiranja Sigurnih kuća za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja. u budžete tri lokalne zajednice u RS i budžet Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS.

Na ovaj način obezbijedila bi se održiva i sigurna zaštita ove kategorije stanovništva u RS. Projekat se provodi na teritoriji Republike Srpske, entiteta u okviru Bosne i Hercegovine¹.

Trenutno, u našem entitetu postoje dvije Sigurne kuće, koje imaju dozvolu za rad Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite. Sklonište u Modriči se finansira iz stranih donacija, dok u Banja Luci finansiranje zavisi isključivo od donacija lokalne zajednice i nadležnih Republičkih ministarstava. Do momenta izdavanja ove publikacije Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS je jedino Ministarstvo koje je 2007. godine dalo jednokratnu pomoć za rad Sigurnih kuća u Banja Luci i Modriči. Finansiranje iz domaćih sredstava, na žalost, nije sistemski riješeno, tako da zavisi od dobre volje lokalnih zajednica i nadležnih Ministarstava koji odlučuju da li će i koliko sredstava izdvojiti za ovu namjenu svake godine. Ovo rješenje je neprihvatljivo za većinu žrtava porodičnog nasilja.

Bosna i Hercegovina, samim tim i RS, obavezala se, potpisivanjem brojnih međunarodnih i regionalnih dokumenata, da će štiti ženska ljudska prava i zaštititi žene i djecu žrtve nasilja u porodici. Aktivnostima ovog projekta željele smo se uvjeriti da li se i u kojoj mjeri navedeni dokumenti implementiraju, odnosno da li postoje budžetska sredstva planirana za njihovu implementaciju u oblasti pružanja usluga žrtvama porodičnog nasilja, naročito za Sigurne kuće. Takođe, poštujući principe rodno osjetljivog budžetiranja, željele smo ustanoviti, da li se zadovoljavaju specifične potrebe muškaraca i žena, ako da, koje, te da li je zadovoljavanje tih potreba vidljivo u budžetu. U ovoj analizi fokusirale smo se na posmatranje specifičnih potreba žena. Jedna od njih je potreba za smještanjem žena i djece žrtava porodičnog nasilja u Sigurnu kuću u momentima akutnog nasilja.

Ovaj pristup analizi budžeta je potpuno nov, kako za Udružene žene, tako i za naše partnerske organizacije. Možemo sa sigurnošću tvrditi da je ovaj pristup monitoringa implementacije postojećih zakona i preuzetih obaveza nov i za većinu institucija BiH, od lokalnog do viših nivoa vlasti. U dosadašnjim aktivnostima stepen implementacije, prije svega Zakona o zaštiti od nasilja u porodici RS i ostalih relevantnih međunarodnih i regionalnih dokumenata, posmatrale smo kroz rad nadležnih institucija. Na osnovu saznanja

¹ Pitanje socijalne zaštite nalazi u nadležnosti entitetskih Vlada.

koje smo stekle o rodno osjetljivom budžetiranju, fokusirale smo se na identifikovanje adekvatnih sredstava koja su u budžetu morala biti predviđena za sprovođenje Zakonskih odredbi koje se odnose na nasilje u porodici. Domaći zakoni koji su vezani za nasilje u porodici, do momenta izdavanja ove publikacije, ne predviđaju način finansiranja Sigurnih kuća u RS.

2.1. Projektna metodologija

Četiri istraživačice angažovane na ovom projektu, prikupile su podatke i analizirale budžet Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, Republike Srpske (u daljem tekstu Ministarstvo) i budžete Centara za socijalni rad (u daljem tekstu CSR) iz tri lokalne zajednice (Banja Luka, Bijeljina i Modriča) u Republici Srpskoj.

S obzirom na činjenicu da je Ministarstvo organ koji daje saglasnost i dozvolu za otvaranje Sigurnih kuća u RS, te da su predstavnici/ce ovog Ministarstva imali/e aktivnu ulogu u kreiranju Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Pravilnika o načinu i mjestu sprovođenja zaštitne mjere obezbjeđenja zaštite žrtve nasilja u porodici (u daljem tekstu Pravilnik), fokusirale smo se na analizu budžeta ovog Ministarstva.

Centri za socijalni rad i policija u okviru svog mandata, vode brigu o žrtvama porodičnog nasilja. Centri su, po Pravilniku Ministarstva, jedini nadležni za smještaj žrtava porodičnog nasilja u Sigurne kuće. Kako u tri lokalne zajednice u kojima se provodi projekat, postoje SOS telefoni za žene i djecu žrtve nasilja u porodici, te u dvije lokalne zajednice i Sigurne kuće, bilo je za očekivati da se u budžetu CSR nalaze određena sredstva predviđena za rad oba servisa. Ovim putem željele smo saznati, kolika su sredstva predviđena, u okviru kojih budžetskih stavki, da li su predviđena samo za rad Sigurnih kuća, ili i za pružanje drugih usluga podrške žrtvama nasilja porodici, te da li su predviđena sredstva dovoljna. Fokus ovog istraživanja bio je na sredstvima predviđenim za rad Sigurnih kuća u RS.

Naše istraživanje smo vremenski ograničile na maj 2007. Odlučile smo se na analizu podataka u samo jednom mjesecu jer su podaci koje posjeduju analizirane institucije arhivirane po korisniku/ci, ali ne i po polu, te ih je trebalo ručno prikupiti i razvrstati. Podatke o polu i visini sredstava koja se isplaćuju svakom korisniku/ci očitavale smo iz računovodstvenih dokumenata, te svakog korisnika/cu grupisale po polu upisujući odgovarajuću sumu novca koja je korisniku/ci isplaćena. Pojedinačne iznose sredstava smo, potom, sabrale, te na taj način dobile ukupan iznos sredstava koji je, u okviru jedne stavke, alociran na muškarce i na žene. Taj proces je bio dug i iscrpljujući. Ovakav način obrade podataka posebno je otežao proces prikupljanja podataka u većim Centrima, kao što je banjalučki. Mjesec maj je pogodan i u statističkom smislu, jer ne postoje veće migracije stanovništva.

Budžetom Ministarstva, zbog prirode poslova koje obavlja, nismo mogle dobiti podatke o rodnoj strukturi korisnika/ca, jer se sredstva ne isplaćuju korisnicima/cama, već institucijama i organizacijama.

Analizom budžeta željele smo dobiti i informaciju o postojanju stavki ili fondova iz kojih se alociraju sredstva za implementaciju, prvenstveno Republičkog Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, odnosno za rad Sigurnih kuća u RS.

Kako bismo dobile dodatne informacije o načinu kreiranja budžeta ovih institucija, o upućenosti zaposlenika/ca sa zakonskom regulativom koja tretira, direktno ili indirektno, nasilje u porodici, nadležnim osobama iz Centara za socijalni rad i Ministarstva prosljedili smo upitnike² specijalno kreirane za ovo istraživanje. Osim iz odgovora na pitanja sadržana u upitniku, potrebne podatke smo dobile i putem intervjua.

Svi prethodno spomenuti podaci o vladinim institucijama i nevladinim organizacijama prikupljeni su sa jedinstvenim ciljem da pokažu finansijske i kadrovske kapacitete za efikasno, kontinuirano i sistemsko rješavanje problema pružanja i finansiranja usluga žrtvama nasilja u porodici i za smještaj žrtava u Sigurne kuće u Republici Srpskoj, poštujući okruženje u kojem živimo i djelujemo.

² Upitnik se nalazi u Dodacima, na strani 54.

Analiza budžeta svih institucija obuhvaćenih ovim projektom izvršena je poštujući principe i pravila rodno osjetljivog budžetiranja.

2.2. Rodno osjetljivo budžetiranje

Rodno osjetljivo budžetiranje bazira se na rodnoj analizi budžeta, dakle, i prihoda i rashoda. Procesi rodne analize budžeta mogu uključivati analizu prikupljanja prihoda, analizu uticaja i učešća žena u procesu kreiranja budžeta, te analizu budžetskih rashoda. Drugim riječima, može se posmatrati da li je način na koji se novac troši u skladu sa principima rodne ravnopravnosti ili ne. Rodno budžetiranje, dakle, ne prodrazumijeva različite budžete za muškarce i žene, već adekvatnu i pravednu alokaciju postojećih sredstava u budžetu sa ciljem zadovoljavanja specifičnih potreba žena/djevojčica i muškaraca/dječaka, te eliminisanja neravnopravnosti u budžetu.

U ovom projektu, isključivo smo se bazirale na posmatranje načina raspodjele rashoda.

Rodno osjetljivo budžetiranje stavlja budžet u sam fokus posmatranja. Za svaku državu budžet ne predstavlja samo ekonomsku, već i političku kategoriju. Kroz budžete jasno su vidljivi prioriteti pojedinih vlada.

Rodna analiza budžeta može pokazivati finansijsku vezu između ekonomskog razvoja nacionalne ekonomije (ekonomskog rasta, smanjivanja siromaštva, štednje i investicija) i rodne jednakosti (ženskog siromaštva i pristupa resursima).³

Za rodno budžetiranje izuzetno je važna i veza između međunarodnih i regionalnih dokumenata i zakona koji se odnose na jednakost polova i zaštitu ženskih ljudskih prava koje je određena zemlja izglasala, potpisala ili ratifikovala s jedne strane, i javnih budžeta kojim se osigurava implementacija istih s druge strane.

Kada se govori o zaštiti žrtava porodičnog nasilja, brojni su dokumenti kojima se naša država, samim tim i entiteti, obavezala da će zaštititi žrtve, i to Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske, Zakon o ravnopravnosti polova BiH, Krivični zakon RS i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici RS, od nacionalnih dokumenata, te Konvencija o zaštiti od svih oblika diskriminacije (CEDAW), Konvencija o pravima djeteta i Opšta preporuka br. 19 CEDAW Komiteta. Ovim dokumentima BiH se obavezala da će preuzeti brigu o žrtvama nasilja u porodici, a održivo finansiranje rada Sigurnih kuća čini jednu od preuzetih obaveza.

Profesor doktor Miodrag Simović, sudija Ustavnog suda BiH, u tekstu koji slijedi, daje pregled ovih međunarodnih i regionalnih dokumenata i obaveza.

2.3. Nasilje nad ženama, Sigurne kuće - međunarodni standardi u vezi sa finansiranjem

Nasilje nad ženama predstavlja oblik diskriminacije žena koji im ozbiljno onemogućava puno uživanje u pravima i slobodama na jednakoj osnovi sa muškarcima. Prema Preporuci 19 CEDAW Komiteta, nasilje nad ženama uključuje sva djela kojima se nanosi psihička, mentalna ili seksualna povreda ili patnja, prijetnje takvim djelima, prinuda, te ograničenje ili lišavanje slobode.

Jedan od najskrivljenijih oblika nasilja nad ženama svakako je nasilje u porodici, pa možda upravo zbog toga istraživanja pokazuju da je u svim društvima ovo i dominantan oblik nasilja nad ženama. Stoga se, na regionalnom planu, eliminaciji nasilja nad ženama, a naročito nasilja u porodici, posvećuje značajna pažnja.

UN su, pored CEDAW konvencija, radi njene djelotvornije primjene, Preporukom broj 19 CEDAW Komiteta, preporučile državama članicama obaveze za zemlje-članice u vezi sa eliminacijom nasilja nad ženama. Opšta preporuka br. 19 CEDAW Komiteta (1992) u cijelosti je posvećena ovom problemu. Državama članicama je preporučeno da zakonima protiv nasilja u porodici i drugog nasilja nad ženama osiguraju adekvatnu zaštitu i poštovanje integriteta i dostojanstva žena.

³ Đurić Kuzmanović, Tatjana "Ka rodnom budžetiranju: vodič", Ženske studije i istraživanja i Futura publikacije, Novi Sad, 2007., str. 10

Osim zakonodavnih mjera, koje uključuju krivične sankcije, građanskopravnu zaštitu i kompenzaciju, te preventivnih mjera koje uključuju informacione i edukacione programe, od država članica se traži da propišu i preduzmu odgovarajuće zaštitne mjere. Ove mjere uključuju osnivanje ili podršku službama za pomoć žrtvama nasilja u porodici, silovanja, seksualnih napada i drugih oblika nasilja zasnovanog na polu, te službama za rehabilitaciju i savjetovanje. Takođe, države trebaju osigurati da ovakve službe budu dostupne i ženama iz ruralnih područja, kao i marginaliziranim grupama (npr. ženama koje se suočavaju sa dvostrukom diskriminacijom, npr. Romkinjama i sl.). Ove službe moraju osigurati sigurnost i bezbjednost žrtava nasilja u porodici.

Navedeni međunarodni standardi predviđaju, dakle, nekoliko nivoa obaveza.

Prvi je legislativni - donošenje odgovarajućih zakona i propisa, te kreiranje institucionalne mašinerije radi izvršenja obaveza iz CEDAW Konvencije.

Drugi nivo su preventivne mjere, koje rade na širenju informacija, edukaciji i podizanju svijesti u javnosti o nasilju u porodici kao obliku diskriminacije žena.

Treći nivo je nivo preduzimanja zaštitnih mjera kroz osnivanje ili pružanje podrške službama za pomoć žrtvama.

Ni jednu od ovih obaveza, a naročito obavezu preduzimanja zaštitnih mjera, nije moguće izvršiti bez odgovarajućih finansijskih sredstava.

U vezi sa provođenjem međunarodnih standarda na domaćem planu, važno je da je u Bosni i Hercegovini donesen Zakon o ravnopravnosti polova ("Sl. glasnik BiH" br.16/03), a entiteti su donijeli zakone o zaštiti od nasilja u porodici. Takođe, osnovana je Agencija za ravnopravnost polova pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, a u oba entiteta postoje Gender Centri. Jasno je, dakle, da postoji zakonodavni i institucionalni okvir, ali i da to samo po sebi nije dovoljno.

Nevladine organizacije već odavno ukazuju da nadležne vlasti moraju preduzeti konkretne korake na provođenju obaveza koje su prihvatile, a naročito da ekonomsko planiranje i budžetiranje nije gender senzibilno ni na jednom nivou vlasti (Grupa NVO, Izvještaj u sjeni CEDAW Komitetu, 2004.). Budžeti na bilo kom nivou vlasti veoma rijetko, ako ikako, uključuju sredstva namijenjena provođenju obaveza iz CEDAW Konvencije i zakona, odnosno uopšteno za poboljšanje stanja ženskih ljudskih prava u BiH. Osim toga, NVO-i ukazuju i na nedostatak socijalnih službi za pomoć i podršku ženama žrtvama nasilja u porodici, uključujući i nedostatak smještaja za te žrtve, savjetovališta i programa rehabilitacije. U vezi s tim treba reći da Sigurne kuće za žrtve nasilja u porodici postoje samo u okviru NVO-a, te da se finansiraju iz donatorskih sredstava, ali to je nedovoljno, naročito imajući u vidu sve veće i rastuće potrebe, dok je učešće u finansiranju od strane domaćih vlasti, ako ga ikako ima, nedovoljno. Slično je i sa drugim službama pomoći žrtvama, kao što su SOS telefoni, službe pravne pomoći ili psihološke terapije. **Nadležne vlasti, nažalost, ne pokazuju ozbiljan interes da preuzmu odgovornost za finansiranje smještaja i brige za žrtve nasilja u porodici u postojećim Sigurnim kućama, ili za osnivanje i finansiranje službi potrebnih za djelotvorne akcije protiv nasilja u porodici.**

Razmatrajući izvještaj BiH CEDAW Komitetu o implementaciji CEDAW Konvencije 2006. godine, Komitet je zaključio da je donošenje zakona i formiranje gender mašinerije unutar izvršne i zakonodavne vlasti na svim nivoima u BiH veoma pozitivno i ohrabrujuće. Komitet je naročito pozdravio rad na donošenju akcionog plana ravnopravnosti polova, ali je ukazao da je u cilju djelotvornog provođenja i akcionog plana i CEDAW Konvencije neophodno odmah nastaviti sa obukom zvaničnika vlasti na svim nivoima, te alocirati sredstva potrebna za implementaciju akcionog plana kroz kreiranje posebnih budžetskih linija unutar ministarstava, te raditi na daljnjem prikupljanju donatorskih sredstava.⁴

3. Zaključci

Nakon analize svih prikupljenih podataka iz Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Centara za socijalni rad Banja Luka, Bijeljina i Modriča, donijele smo sljedeće zaključke:

1. **Učešće budžeta analiziranih institucija u budžetima Vlade RS, odnosno lokalnih zajednica je od 3% - 4%. Preporuka Evropske Unije jeste da se iz javnih budžeta za socijalna davanja izdvaja od 10 - 12%⁵. Učešće budžeta Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite u budžetu Vlade RS je 3%. Isključivo za socijalnu zaštitu, iz budžeta Vlade RS, izdvaja se samo 0.4% od ukupnog iznosa budžeta za 2007. godinu.**
2. **Posmatrani budžeti nisu rodno osjetljivi.** Budžetima nisu prepoznate specifične potrebe žena žrtava porodičnog nasilja za smještanjem u Sigurne kuće. Djelomično, izuzetak čini budžet Centra za socijalni rad Banja Luka u kojem se nalazi stavka "Mobilni tim i smještaj u sigurnu kuću"⁶. Međutim, iz sredstava predviđenih ovom stavkom nije vidljivo koliko sredstava je planirano za funkcionisanje Sigurne kuće u Banja Luci, a koliko za funkcionisanje Mobilnog tima. Čak i da su sva sredstva predviđena ovom stavkom namijenjena samo za funkcionisanje Sigurne kuće u Banja Luci, bila bi nedovoljna za njen normalan rad.
3. **Ministarstvo, u okviru svog budžeta, bez obzira na obaveze koje proizilaze iz međunarodnih i regionalnih dokumenata kojih je BiH članica ili stranka potpisnica, nema predviđenih stavki niti sredstava za finansiranje Sigurnih kuća u RS.**
4. **Planiranje budžeta se odvija u uskom krugu ljudi koji čine najviši nivo menadžmenta institucija. Ni jedna od analiziranih institucija ne uključuje zainteresovane strane i interesne grupe u proces kreiranja budžeta.** Kao posljedica tome, planirana sredstva u okviru ovog dokumenta ne prate potrebe koje se nalaze terenu.
5. **Sredstva za provođenje Zakona o ravnopravnosti polova Bosne i Hercegovine nisu predviđena niti jednim od spomenutih monitorisanih budžeta.**
6. **Žrtve nasilja u porodici nisu obuhvaćene niti prepoznate važećim Zakonom o socijalnoj zaštiti Republike Srpske.** Ovaj zakon predstavlja osnovni dokument koji reguliše sektor socijalne zaštite u RS i definiše koje se socijalne usluge finansiraju iz javnih budžeta.

4. Preporuke

1. **Povećati izdvajanja za socijalna davanja iz entitetskog i lokalnih budžeta, u skladu sa Preporukom EU.**
2. **Uzeti u obzir specifične potrebe žena/djevojčica i muškaraca/dječaka prilikom kreiranja godišnjeg budžeta, u skladu sa međunarodnim i regionalnim konvencijama i preporukama i principima rodno osjetljivog budžetiranja.**
3. **Država treba da preuzme odgovornost za finansiranje Sigurnih kuća u RS na način da će se planirati sredstva u okviru posebne stavke budžeta Ministarstva koja će biti dovoljna za pokrivanje fiksnih troškova rada skloništa. Sredstva za pokrivanje varijabilnih troškova treba predvidjeti budžetima lokalnih Centara za socijalni rad takođe u okviru posebne stavke. Ta sredstva moraju biti dovoljna za potpuno funkcionisanje Sigurnih kuća.**
4. **U proces kreiranja godišnjeg budžeta analiziranih institucija uključiti nevladine organizacije koje se bave zaštitom žrtava porodičnog nasilja, i druge organizacije civilnog društva, te na taj način adekvatno odgovoriti na postojeće socijalne potrebe u društvu, u skladu sa važećim zakonima i međunarodnim i regionalnim dokumentima i obavezama.**
5. **Prilikom planiranja budžeta institucija koje se bave socijalnom zaštitom na svim nivoima vlasti poštovati međunarodne i regionalne dokumente, Zakon o ravnopravnosti polova BiH i zakone koji se tiču zaštite žrtava nasilja u porodici.**
6. **Žrtve nasilja u porodici trebaju biti prepoznate, kao posebna socijalna kategorija, u Zakonu o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, te se on u tom pogledu treba mijenjati.**

⁵ Izvor: Centar za socijalni rad Banja Luka

⁶ Mobilni tim predstavlja tim za podršku žrtvama porodičnog nasilja u momentu akutnog nasilja. Čine ga predstavnici/ce CSR BL i "Udruženih žena" koji/e pružaju pomoć policiji na terenu u trenucima akutnog nasilja u porodici.

5. Pogovor

Uvažavajući tešku materijalnu situaciju i trenutne finansijske mogućnosti Republike Srpske, u skorijoj budućnosti nije realno očekivati potpuno poštovanje Preporuke EU o veličini sredstava koje bi države trebale izdvajati za socijalnu zaštitu.

Radi toga predlažemo:

- Da u sljedećih pet godina, u RS funkcioniše pet skloništa koja će biti u potpunosti finansirana iz budžeta entitetske i lokalne vlasti, i to u regijama u kojima postoje Javna tužilaštva: Trebinje, Istočno Sarajevo, Bijeljina, Modriča (regija Doboj) i Banja Luka. Da se u sljedećih 5 godina u RS otvore još tri skloništa i to u Trebinju, Istočnom Sarajevu i Bijeljini, što bi uz postojeća skloništa, osiguralo da svaka regija (pošujući podjelu RS na geografske regije) ima po jednu Sigurnu kuću koja je u potpunosti finansirana iz javnih budžeta (lokalnih i entitetskog).
- Da se odgovornost za finansiranje rada Sigurnih kuća podijeli između entitetskih i lokalnih vlasti na sljedeći način: da se sredstva za finansiranje fiksnih troškova obezbijede u okviru entitetskog, a za finansiranje varijabilnih u okviru lokalnih budžeta.

U strukturi svih analiziranih budžeta troškovi su podijeljeni na **fiksne**, koji čine plate i materijalni troškovi (struja, voda, grijanje, telefoni, održavanje objekata) i **varijabilne**, koji čine troškovi institucija, organizacija ili pojedinih korisnika/ca budžeta, odnosno sredstva koja su predviđena za pružanje usluga i zadovoljavanje određenih potreba. Upravo zbog toga, smatramo da se i u slučaju finansiranja Sigurnih kuća treba poštovati isti princip, te odgovarajućim budžetima predvidjeti sredstva za zadovoljavanje i fiksnih i varijabilnih troškova.

U narednom tekstu nalaze se investicioni plan Sigurne kuće u Bijeljini i budžeti postojećih Sigurnih kuća u Banja Luci i Modriči u kojima su svi troškovi iskazani i grupisani prema prethodnoj podijeli.⁷

Obrazloženje:

Većina lokalnih zajednica u RS raspolaže skromnim materijalnim sredstvima za zadovoljavanje potreba u socijalnom sektoru. Ove potrebe su daleko veće od materijalnih mogućnosti države da ih zadovolji na adekvatan način.

Smatramo da bi se predloženim načinom finansiranja rada Sigurnih kuća sa nivoa Entiteta i lokalne zajednice obezbijedilo sljedeće:

- Entitet Republika Srpska bi pružanjem ove vrste podrške i pomoći žrtvama porodičnog nasilja ispoštovao preporuke Evropske Unije, CEDAW Komiteta i međunarodne i regionalne dokumente.
- Lokalne zajednice bi unaprijedile zaštitu koju pružaju ženama i djeci žrtvama porodičnog nasilja, smanjivanjem dodatnog povećanja troškova u uslovima u kojima su socijalne potrebe stanovnika daleko veće od sredstava koja su im na raspolaganju.

Iz svih prikupljenih podataka jasno je da je socijalni sektor u RS marginalizovan, kako na lokalnom tako i na entitetskom nivou. Ova marginalizacija se prvenstveno ogleda u iznosu sredstava koja se izdavaju za socijalnu zaštitu.

Žrtve porodičnog nasilja, osim što dijele sudbinu sa drugim kategorijama stanovništva u socijalnoj potrebi, nisu, kao socijalna kategorija, prepoznate Zakonom o socijalnoj zaštiti RS. Do momenta objavljivanja ove brošure, brigu o žrtvama porodičnog nasilja uglavnom su vodile članice nevladinih organizacija, zahvaljujući međunarodnim donacijama. Dugogodišnji rad sa žrtvama porodičnog nasilja omogućilo je nevladinom sektoru da se specijalizuje za pružanje ove vrste pomoći. Upravo zbog toga, izuzetno je važno da vlast na svim nivoima učini nevladine organizacije ravnopravnim partnerom u svim segmentima zaštite žrtava porodičnog nasilja.

⁷ Budžet Sigurne kuće u Banja Luci nalazi se na stranici 24., budžet Sigurne kuće u Modriči nalazi se na stranici 41., i investicioni plan Sigurne kuće u Bijeljini nalazi se na stranici 35.

II DIO

6. Republika Srpska

6.1. O Republici Srpskoj

Bosna i Hercegovina je država izuzetno komplikovane državne strukture. Sastoji se iz dva entiteta, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i Distrikta Brčko. Federaciju BiH čini deset kantona/županija. Sve ove jedinice imaju svoj Ustav, Vlade i Ministarstva.

Nadležnosti između entiteta i države su podijeljene i definisane Dejtonskim mirovnim sporazumom, koji predstavlja suštinu Ustava BiH, te naknadnim revizijama istog. Generalno posmatrano, prema nadležnostima koje imaju, entiteti i Distrikt su države u državi. Tako su u isključivoj nadležnosti entiteta i distrikta (u FBiH u nekim slučajevima i kantona) zdravstvo, obrazovanje sport, kultura, itd. Socijalna zaštita je, takođe, u nadležnosti entiteta.

U ovom radu bavimo se pitanjem finansiranja Sigurnih kuća, skloništa za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja. Pošto je socijalna zaštita u nadležnosti entiteta, fokus istraživanja je isključivo na lokalnim zajednicama (tri lokalne zajednice) i entitetu Republika Srpska.

Važno je istaknuti da na državnom nivou ne postoji Ministarstvo zdravlja niti Ministarstvo socijalne zaštite. Nepostojanje jedinstvenog ministarstva ne bi predstavljalo veliki problem kod pružanja pomoći žrtvama nasilja u porodici da između nadležnih ministarstava na nižim nivoima vlasti postoji saradnja po ovom pitanju.

Republika Srpska obuhvata sjeverni i istočni dio Bosne i Hercegovine, tačnije oko 49% njene teritorije. U RS-u, prema procjenama, živi oko 2.000.000 stanovnika. Nažalost, tačan podatak o trenutnom broju stanovnika u Bosni i Hercegovini ne postoji. Posljednji prezentovani popis stanovništva bio 1984. godine. U međuvremenu je došlo do masovne migracije stanovništva, uzrokovane, prije svega, ratom. Podaci dobijeni narednim popisom iz 1991. godine nikad nisu zvanično verifikovani, mada se predstavnici/ce zvaničnih institucija BiH, znaju pozivati na neke od tih podaka.

Ratna dejstva su uzela svoj danak i zemlja se sporo oporavljala. U ekonomskom smislu oporavak se bazirao na međunarodnim donacijama i kreditima Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a), Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i ostalih međunarodnih donatora. U cilju vraćanja kredita, predstavnici/ce ovih međunarodnih organizacija, kontrolišu potrošnju pozajmljenih sredstava, kako bi osigurali vraćanje kredita. Svako povećanje izdvajanja za bilo koju kategoriju budžetskih korisnika mora biti odobreno od strane predstavnika/ce MMF-a koji/a se nalazi u Ministarstvu finansija RS.

Bosna i Hercegovina je, a samim tim i Republika Srpska, nakon rata, kao i ostale bivše socijalističke zemlje, ušla u proces privatizacije državne imovine. Model privatizacije koji je primijenjivan u RS je, u potpunosti, u skladu sa današnjim tendencijama marginalizacije socijalnog sektora i redigovanja socijalnih davanja. Privatizacija ja bila potpuna i brza, te, kako će se poslije pokazati, puna nepravilnosti. U kontekstu ovog rada važno je napomenuti socijalni aspekt privatizacije. Većina socijalističkih preduzeća, koja su, uglavnom, zapošljavala veliki broj radnika/ca, u kapitalizmu postaje nekonkurentna. Nakon završenog procesa privatizacije, većina zaposlenih ostaje bez posla. S obzirom da država na novonastalu situaciju nije odgovorila adekvatnim programima, broj osoba koje su u potrebi za socijalnom pomoći u BiH je naglo skočio. Na evidenciji Republičkog Zavoda za zapošljavanje u julu mjesecu 2007. godine registrovano je 140.189 osoba koje traže posao. Većina građana/ki se, međutim, prijavljuje na Biro za zapošljavanje radi rješavanja problema zdravstvenog osiguranja. Na Biro se, uglavnom, prijavljuje samo jedan član/ica domaćinstva, preko kojeg/e se osiguravaju ostali/e ukućani/ke. Po tome se može zaključiti da je broj ljudi koji traže posao daleko veći.

Nadležno ministarstvo za rješavanje problema iz domena socijalne zaštite u okviru Vlade Republike Srpske jeste Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite.

U 2007. godini usvojeni budžet vlade RS je **1.250.000.000**⁸ konvertibilnih maraka (KM), od čega je **37.889.230** ili 3% planirano za rad spomenutog ministarstva.

6.2. Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS

Na osnovu podataka koji se nalaze na zvaničnoj internetskoj stranici Vlade Republike Srpske⁹, odnosno posmatranog Ministarstva, nadležnosti ove institucije, te poslovi koje obavlja odnose se, većinom, na zdravstveni sektor. Poslovi koje Ministarstvo obavlja, a koji se direktno odnose na socijalni sektor vezani su za

- funkcionisanje sistema socijalne, porodične i dječije zaštite;
- praćenje stanja socijalne ugroženosti i socijalnih potreba stanovništva;
- nadzor nad radom ustanova socijalne i dječije zaštite;
- rad sa radnicima/cama socijalne djelatnosti;
- razvoj monitoringa i evaluacije socijalnog sistema;
- saradnja sa svim relevantnim partnerima, uključujući i nevladine organizacije.

Osnovni zakoni na kojima se bazira rad ovog Ministarstva su zakon o ministarstvima, o administrativnoj službi i upravi, o opštem upravnom postupku, o radnim odnosima u državnim organima, o zdravstvenom osiguranju, o zdravstvenoj zaštiti, o otrovima, o lijekovima i o jonizirajućem zračenju¹⁰.

Ukazujemo na činjenicu da Zakon o socijalnoj zaštiti RS nije prezentovan na ovoj stranici kao jedan od osnovnih zakona na kojima se bazira rad Ministarstva. U ovoj situaciji, teško je očekivati da će se na prethodnoj listi, u skorijoj budućnosti, naći Zakoni koji se odnose na zaštitu od nasilja u porodici i ravnopravnosti polova.

Osim maginalizacije socijalnog sektora u okviru matičnog ministarstva kada su u pitanju poslovi koje ministarstvo obavlja, zdravstvenom zaštitom se bavi i veći broj organizacionih jedinica, sektora i sekretarijata. Pitanjima socijalne zaštite u okviru ministarstva bavi se samo Sektor za socijalnu i dječiju zaštitu.

Prilikom analize budžeta ove institucije, osoblje projekta se isključivo baziralo na posmatranje budžetskih stavki koje se odnose na sektor socijalne zaštite. Iz planiranog budžeta vidljivo je da se veća sredstva (89%) izdvajaju za zdravstveni sektor, koji samim tim dobija i veći značaj u odnosu na socijalnu zaštitu (11%). Isti zaključak proizilazi i iz uvida u poslove koje Ministarstvo obavlja.

Za razliku od Centara za socijalni rad koji pružaju usluge građanima/kama u svojim lokalnim zajednicama, Ministarstvo ne pruža direktne usluge.

U strukturi budžeta Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite vidi se da je budžet sastavljan od dva ključna dijela. Prvi dio čine fiksni troškovi samog Ministarstva, kao što su plate i troškovi materijala i usluga, a drugi dio čine tekući grantovi koji su bili predmet analize.

Da bismo se pobliže upoznali sa stavkama koje se nalaze u budžetu Ministarstva, pogledajmo pregled visine i vrste tekućih rashoda za socijalna davanja u mjesecu maju 2007. godine.

⁸ Budžet Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite za 2007. godinu nalazi se u Dodacima na stranici 48

⁹ Izvor: www.vladars.net

¹⁰ Izvor: www.vladars.net

Tabela br.1.

<i>Ekonomski kod</i>	<i>Opis</i>	<i>Utrošena sredstva u maju 2007.</i>	<i>Sredstva planirana budžetom za 2007. (u KM)</i>
614000	<i>Tekući grantovi</i>		36.552.442
614100	<i>Namjenska izdvajanja Fondu za zdravstveno osiguranje</i>		25.826.938
614100	<i>Namjenska izdvajanja Fondu dječije zaštite</i>		2.101.224
614100	<i>Namjenska izdvajanja za transfuzijsku medicinu</i>		62.911
614100	<i>Namjenska izdvajanja za izgradnju Nacionalne strategije borbe protiv narkomanije</i>		52.426
614100	<i>Namjenska izdvajanja Udruženju amputiraca "UDAS"</i>	3.368,3	40.420
614200	<i>Sredstva lutrije za finansiranje socijalno-humanitarnih aktivnosti</i>	53.993	500.400
614300	<i>Programske aktivnosti humanitarnog karaktera¹¹</i>	43.688,2	524.258
614400	<i>Sufinansiranje socijalnih institucija</i>	36.521	3.460.100
614400	<i>Sufinansiranje Instituta za zaštitu zdravlja</i>		893.335
614600	<i>Sredstva za unaprijeđenje uslova rada u zdravstvenim ustanovama čiji je osnivač Vlada RS</i>		1.933.252
614700	<i>Sufinansiranje projekata - Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite</i>		1.067.179
614800	<i>Grant Agenciji za akreditaciju i unaprijeđenje kvaliteta zdravstvene zaštite RS</i>		90.000

Iz tabele 1. je vidljivo da je većina sredstava planirana za finansiranje zdravstvenog sektora. U dijelu budžeta koji se odnosi na socijalni sektor nije jasno, osim u slučaju NVO "UDAS", za koje se socijalne institucije i koje humanitarne aktivnosti predviđena sredstva alociraju. Da bismo dobile željene podatke pristupile smo daljoj analizi.

U okviru stvaki budžeta 614200 "Sredstva lutrije za finansiranje socijalno-humanitarnih aktivnosti" i 614400 "Sufinansiranje socijalnih institucija", sredstva su alocirana na sljedeće institucije i organizacije:

¹¹ Izdvajanja za Crveni krst RS. Ovu informaciju smo dobile iz razgovora sa predstavnicama Ministarstva

Tabela br. 2.

614200	Sredstva lutrije za finansiranje socijalno-humanitarnih aktivnosti	57.993
	<i>Savez slijepih i slabovidnih Republike Srpske</i>	7.570
	<i>Savez distrofičara Republike Srpske</i>	7.634
	<i>Savez paraplegičara oboljelih od dječije paralize i ostali tjelesni invalidi</i>	6.218
	<i>Savez gluvih RS</i>	5.576
	<i>Savez društava za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim licima u RS</i>	7.442
	<i>Republička organizacija porodica poginulih i nestalih boraca RS</i>	1.799
	<i>Savez invalida rada RS</i>	5.027
	<i>Ratni vojni invalidi RS (Boračka organizacija)</i>	4.504
	<i>Civilne žrtve rata RS</i>	6.424
	<i>Udruženje stručnih radnika socijalne djelatnosti RS</i>	1.799
614400	Sufinansiranje socijalnih institucija	36.521
	<i>Račun javnih prihoda Derventa</i>	800
	<i>Račun javnih prihoda Doboj</i>	2.400
	<i>Budžet opštine Bijeljina</i>	400
	<i>Jedinstveni račun opštine Kozarska Dubica</i>	1.509
	<i>Račun javnih prihoda Novi Grad</i>	1.600
	<i>Trezor opštine Prijedor</i>	1.428
	<i>Račun javnih prihoda Laktaši</i>	4.000
	<i>Budžet opštine Kotor Varoš</i>	2.309
	<i>Račun javnih prihoda Šipovo</i>	400
	<i>Budžet opštine Čelinac</i>	429
	<i>Račun javnih prihoda Banja Luka</i>	1.010
	<i>Račun javnih prihoda Prnjavor</i>	4.603
	<i>Centar za socijalni rad Mrkonjić Grad</i>	575
	<i>Centar za socijalni rad Istočna Ilidža</i>	400
	<i>Centar za socijalni rad Pale</i>	267
	<i>Centar za socijalni rad Gradiška</i>	2.997
	<i>Centar za socijalni rad Modriča</i>	1.600
	<i>Centar za socijalni rad Šamac</i>	3.200
	<i>Centar za socijalni rad Sokolac</i>	400
	<i>Centar za socijalni rad Višegrad</i>	1.326
	<i>Centar za socijalni rad Gacko</i>	1.200
	<i>Budžet opštine Ribnik</i>	860
	<i>Lanaco Computers and Communications Banja Luka (za održavanje servera)</i>	2.808

Sredstva prikupljena po osnovu Lutrije RS alociraju se na nekoliko nevladinih organizacija koje oko sebe okupljaju i štite prava socijalnih kategorija stanovništva koje su kao takve definisane Zakonom o socijalnoj zaštiti RS. Takođe, Ministarstvo učestvuje u sufinansiranju rada Centara za socijalni rad sa simboličnim sredstvima¹². Iz ove tabele se ne vidi u koju svrhu se ta sredstva koriste.

¹² Centri za socijalni rad u Republici Srpskoj su institucije lokalnih zajednica, te se finansiraju iz opštinskih/gradskih budžeta.

Sredstva koja su planirana budžetom za fondove zdravstvene i dječije zaštite, te sredstva koja se izdvajaju za Crveni krst i Udruženje amputiraca "UDAS" alociraju se mjesečno u iznosu od 1/12 ukupno planiranih sredstava na godišnjem nivou. Isplata sredstava u okviru ostalih stavki ukupnog budžeta zavisi od dinamike prikupljanja prihoda.

Sredstva Lutrije Republike Srpske dijele se za sportske i humanitarne aktivnosti u omjeru 40% - 60%. Sredstva iz ovog fonda se ne isplaćuju redovno nego u zavisnosti od priliva sredstava.

6.3. Odgovori na pitanja iz upitnika

Uprkos nastojanjima osoblja ovog projekta da kreira univerzalni upitnik za predstavnike/ce Centara za socijalni rad i Ministarstva, zbog razlika u poslovima koje ove institucije obavljaju, u tome nismo u potpunosti uspjele. Upravo zbog toga, na neka od pitanja koja se nalaze u upitniku, anketirane predstavnice Ministarstva nisu mogle dati odgovore.

Jednu od prepreka u implementaciji projekta predstavljala je otežana komunikacija sa predstavnicima/cama Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite. Razlog tome jeste složena procedura dobijanja dozvole za pristup traženim informacijama.

Odgovore na postavljena pitanja i pojašnjenje uloge Ministarstva u pružanju socijalne zaštite dale su predstavnice Sektora za socijalnu i dječiju zaštitu i Odjela za finansije.

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite (MZSZ) ne pruža nikakve vrste usluga, jer ne rade direktno sa korisnicima/cama, već sa nadležnim institucijama, odnosno Centrima za socijalni rad i ostalim institucijama koje osniva država, bilo na entitetskom ili lokalnom nivou.

Prema riječima predstavnice nadležnog sektora, ministarstvo ne izdvaja sredstva pojedinačno za svaku uslugu, već se oko 3.500.000 KM izdvaja za socijalna davanja. Od toga se 1/3 dodjeljuje Centrima za socijalni rad u Republici Srpskoj, a 2/3 ustanovama socijalne zaštite, kao što je i propisano Zakonom o socijalnoj zaštiti. Visina ovih izdvajanja se nije mijenjala u periodu od protekle tri godine.

Ministarstvo ne prati direktno socijalne potrebe i probleme u lokalnoj zajednici. Ono je drugostepeni organ, što znači da im se poslijeduju sve žalbe na rješenja svih Centara za socijalni rad u RS (kao prvostepenih organa). Na taj način predstavnici/ce Ministarstva imaju uvid u situaciju na terenu. Uz to, informacije o stanju na terenu Ministarstvo dobija vršeći stručni nadzor nad ustanovama socijalne zaštite.

Ministarstvo nije u mogućnosti da prenosi sredstva između stavki koje čine tekuće grantove, ali je to izvodljivo i izvedeno unutar sredstava predviđenih za pokrivanje materijalnih troškova/plata. Nismo uspjele dobiti niti tačne niti približne podatke o iznosu tekućih prihoda i rashoda za protekle tri godine.

Za kreiranje godišnjeg budžeta, prema riječima naših sagovornica, nadležno je Odjeljenje za finansije. Resorni ministar na kraju donosi konačnu odluku. Značajna je i uloga Vlade i Ministarstva finansija RS koji definišu ukupna sredstva kojima Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite može da raspolaze u toku jedne godine. Godišnji budžet odobrava Narodna skupština Republike Srpske.

Gornji prag budžeta postoji, jer je Ministarstvo finansija, koje svim ministarstvima određuje visinu godišnjih sredstava kojima može raspolagati, limitirano od strane MMF-a.

Statistika po polu se ne vodi u ovoj instituciji. Takođe, saznajemo da se prilikom kreiranja budžeta, nadležne osobe u Ministarstvu nikada ne pozivaju na statistiku, već isključivo vode računa o korisnicima/cama koji/e po Zakon o socijalnoj zaštiti RS imaju pravo na socijalnu pomoć.

Predstavnice Ministarstva su upoznate sa pojmom rodno osjetljivog budžetiranja.

6.4. Zaključci na bazi analiza Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS

Nakon detaljnijeg uvida u budžet, strukturu, zakone kojima se vodi u svom radu, te poslove koje obavlja Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, zaključujemo da se socijalni sektor u Republici Srpskoj nalazi na samim marginama. Uzimajući u obzir sve socijalne probleme sa kojima se susreću građani/ke Republike Srpske javlja se očigledna potreba za postojanjem posebnog Ministarstva socijalne zaštite, te za izdvajanjem većih sredstava za rad ovog Ministarstva i rješavanje socijalnih problema. U 2007. godini, udio sektora socijalne zaštite u budžetu Ministratsva je 11%, dok je udio u ukupnom entitetskom budžetu samo 0,4%. Na zvaničnoj internetskoj stranici Vlade RS nije navedeno da se rad Ministarstva bazira na Zakonu o socijalnoj zaštiti. S druge strane, iz intervjua sa predstavnicama Ministarstva, kao što smo navele, saznajemo da je to jedini Zakon kojim se ovo Ministrastvu rukovodi u radu i kreiranju budžeta. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Zakon o ravnopravnosti polova, niti međunarodna konvencije, kao što je CEDAW, nisu prepoznate kao značajne. Sve ove činjenice govore u prilog postojanju neadekvatnog položaja socijalne zaštite u okviru posmatranog Ministarstva i neadekvatnog tretmana određenog broja grupa koje su u socijalnoj potrebi, kao što su žrtve nasilja u porodici.

Napominjeno da je osnovni tekst Zakona o socijalnoj zaštiti donesen 1993. godine, a dopunjen 1996. i 2003. godine. Ove dopune nisu dovele do značajnijih promjena u poboljšanju rješavanja naraslih socijalnih problema u našem društvu. Zakon ne prati socijalne potrebe građana/ki ovog Entiteta na adekvatan način, niti je u stanju da se prilagođava novonastalim.

U više navrata, u razgovorima sa predstavnicama/cama Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, kao argument za nefinsiranje tekućih troškova Sigurnih kuća u RS-u, navođena je činjenica da Ministarstvo ne može finansirati nevladine organizacije, niti ustanove koje nisu u njihovom vlasništvu. Prostim uvidom u budžet ovog Ministarstva stavke 614100 i 614200 u tabeli 2, vidljivo je da, postoji način da rad nevladinih organizacija bude prepoznat i valorizovan kroz javni budžet.

U prethodnom tekstu, u nekoliko navrata (u slučaju iznosa sredstava koja su predviđena za tekuće grantove, informacija o tome koje se ustanove/organizacije finansiraju iz budžeta) podaci koje smo dobile od službenica Ministarstva se razlikuju od onih do kojih smo došle analizom zvaničnih podataka.

S obzirom na sve prethodno navedeno, za nadati se da će ovo Ministarstvo i Vlada Republike Srpske u budućem periodu uzeti kontinuirano učešće u prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici, te ove aktivnosti podržati kroz budžet Republike Srpske kreiranjem nove posebne budžetske stavke.

S obzirom na težak položaj socijalnog sektora u RS, realno je očekivati veću angažovanost nadležnog Ministarstva. Prvi korak na putu rješavanja problema u socijalnom sektoru jeste odgovarajuća procjena stanja, vrsta i broja osoba koje se nalaze u socijalnoj potrebi u RS. Sljedeći korak je i revizija postojećeg ili kreiranje novog, modernog i proaktivnog Zakona o socijalnoj zaštiti RS. Ovim Zakonom i žrtve nasilja u porodici moraju biti obuhvaćene na adekvatan način. Konačno, Republika Srpska implementaciju kako ovog, tako i ostalih zakona koji se tiču zaštite žrtava nasilja u porodici, mora podržati obezbijavajući odgovarajuća finansijska sredstva.

7. Banja Luka

7.1. O gradu Banja Luka

Banja Luka se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Prostire se na površini većoj od 15.000 ha koju naseljava oko 220.000 stanovnika, od kojih preko 75% živi u užem gradskom području.

Banja Luka već decenijama predstavlja centar ovog dijela BiH, te osnivanjem Republike Srpske, postaje najveća teritorijalno politička jedinica u kojem su sjedišta većine Republičkih institucija.

Osim što predstavlja administrativni centar Republike, Banja Luka je i kulturni, privredni i obrazovni centar.

Od ukupne površine 53% je poljoprivrednog, obradivog zemljišta (65.150 ha), odnosno, 48.300 ha zemljišta je pokriveno šumom.

Najznačajniji prirodni resursi Grada jesu u hidrografskom i rudnom bogatstvu. Razvoj grada usmjeren je, pored obnove i rekonstrukcije privrede ka proizvodnji zdrave hrane, razvoju stočarstva i ratarstva, te upotrebljavanju termomineralnih izvora u funkciji zagrijavanja grada, izgradnji termocentrala i iskorišćavanju kapaciteta rijeke Vrbas.

Do 1992. godine Banja Luka je bila snažan privredni centar, sa 63.000 zaposlenih i razvijenom privrednom, posebno industrijskom strukturom. Nacionalni dohodak po glavi stanovnika iznosio je 2.850 USD (američkih dolara), a stopa zaposlenosti 32,6 %. Privredni razvoj grada bio je zasnovan na razvoju industrije, uz dominaciju sekundarnog sektora, u kojem je bilo angažovano 54 % ukupnog broja zaposlenih. Podatak iz ovog perioda koliko je bilo zaposlenih žena, a koliko muškarca, ne postoji.

Posljedice četverogodišnjih ratnih dejstava nisu mimoišle ni privredu Banja Luke, koja je već dugo u fazi stagnacije. Propuštena je nova tehnološka generacija. Instalirana oprema, usljed višegodišnjeg zastoja, doživljava i ekonomsko i tehnološko zastarijevanje. Najzad, izgubljene su tradicionalne spoljnotrgovonske veze, značajni kupci i tržišta.

Na isteku 1999. godine privreda posluje u složenim uslovima, sa vlasničkom transformacijom u punom zamahu. Pokidane tržišne veze sporo i teško se obnavljaju. Nacionalni dohodak ne uspijeva dostići ni 500 USD po glavi stanovnika godišnje.

Uprkos krah privrede nakon proteklog rata, i teškoj privrednoj situaciji u kojoj se nalazi cjelokupna država, Grad Banjaluka se može okarakterisati kao bogata teritorijalna jedinica sa izuzetno pogodnim komponentama za dalji rast i razvoj. U prilog tome jeste i činjenica da Grad ima izglasani najveći planirani budžet u poređenju sa ostalim lokalnim zajednicama u Republici Srpskoj.

*Skupština grada Banja Luka je usvojila budžet Grada za 2007. u iznosu od **144.479.000 KM**. Od tog iznosa Centar za socijalni rad Banja Luka raspolaže sa **5.326.000 KM**, što čini **3,7 %** ukupnog budžeta.*

7.2. Centar za socijalni rad Banja Luka

Budžet Centra za socijalni rad Banja Luka za 2007. godinu odobren je u visini od 5.326.000 KM, od čega se direktno za usluge korisnicima/cama izdvaja 3.508.850 KM.

Od ovog ukupnog broja za "zakonom propisana osnovna prava na materijalna davanja" planirano je 1.747.950 KM. U ovu kategoriju davanja ubrajaju se "naknada za pomoć i njegu drugih lica" (803.000KM), "novčana pomoć" (540.000 KM), "zdravstvena zaštita korisnika socijalne zaštite" (270.000 KM), "jednokratna pomoć" (109.000 KM), te "naknada za prevoz djece sa posebnim potrebama

uključenim u škole” (18.000 KM) i “naknada za topli obrok za djecu sa posebnim potrebama uključenim u školu” (7.000 KM).

Za “smještaj korisnika u institucije socijalne zaštite” planirano je 1.177.500 KM, od čega je za “smještaj odraslih lica” planirano 550.000 KM, dok su ostala sredstva planirana za smještaj djece.

U okviru programa “modeli zbrinjavanja u zajednici” (zbrinjavanje korisnika/ca u porodice i prihvatne stanice za djecu i odrasle), budžetom Centra su planirana sredstva u iznosu od 583.400 KM. Pod ovim modelima podrazumijevaju se razne vrste programa za smještanje starih lica i djece bez staranja ili one sa rizičnim ponašanjem u porodice ili privremene prihvatne stanice. U okviru navedene grupe programa, od ove godine uvedena je i stavka budžeta “Mobilni tim i smještaj u sigurnu kuću” kojom je za navedene aktivnosti planirano 52.400 KM. Sredstva planirana ovom stavkom isključivo se koriste za pomoć ženama i djeci žrtvama porodičnog nasilja.¹³

S obzirom na postojanje posljednje navedene stavke u budžetu, zaključujemo da su budžetom Centra za socijalni rad Banja Luka predviđena određena sredstva za pomoć žrtvama porodičnog nasilja, putem zadovoljavanja specifične potrebe žena/djevojčica i dječaka za smještanjem u Sigurnu kuću.

Međutim, ova sredstva nisu dovoljna za normalno funkcionisanje ove ustanove u punom kapacitetu (20 žena i djece). Ovaj komentar potkrepljujemo budžetom Sigurne kuće u Banja Luci na bazi smještajnih kapaciteta, potreba i visine troškova u 2007. godini.

¹³ Cjelokupan budžet Centra za socijalni rad Banja Luka nalazi se u Dodacima na strani 49.

7.2.1 Prijedlog budžeta Sigurne kuće u Banja Luci na bazi 20 osoba (žena i djece)

Tabela br. 3.

Fiksni troškovi					
	Materijalni troškovi održavanja kuće	mjesečno	broj mjeseci	ukupno u KM	
1.	troškovi sitnih opravki i održavanja	250	12	3.000	
2.	troškovi električne energije	350	12	4.200	
3.	troškovi grijanja	6 tona nafte godišnje		9.540	
4.	troškovi vode	250	12	3.000	
5.	komunalni troškovi	100	12	1.200	
6.	potrošni materijal	50	12	600	
7.	sredstva za čišćenje, pranje i higijenu prostora	200	12	2.400	
8.	kancelarijski materijal	250	12	3.000	
9.	telefon/fax	200	12	2.400	
10.	troškovi prevoza	500	12	6.000	
	Ukupno fiksni materijalni troškovi			35.340	
Plate zaposlenih radnica					
1.	koordinatorica - puno radno vrijeme	900	12	10.800	
	52% porezi i doprinosi	468	12	5.616	
2.	socijalna radnica - puno radno vrijeme	850	12	10.200	
	52% porezi i doprinosi	442	12	5.304	
3.	sekretarica - puno radno vrijeme	600	12	7.200	
	52% porezi i doprinosi	312	12	3.744	
4.	medicinska sestra (4 medicinske sestre)	(500x4)	2.000	12	24.000
	52% porezi i doprinosi	1.040	12	12.480	
	Ukupno brutto plate			79.344	
Povremeno angažovani konsultant					
1.	knjigovođa	330	12	3.960	
	Ukupno honorari povremeno angažovanih konsultanata			3.960	
Ukupno fiksni troškovi					
	2% nepredviđeni troškovi			2.372,9	
	1% bančini troškovi			1.186,4	
	UKUPNO FIKSNI TROŠKOVI			122.203,3	
Varijabilni troškovi					
Materijalni troškovi održavanja kuće					
1.	sredstva za higijenu klijentica	(12,5x20)	250	12	3.000
2.	hrana za cca 20 osoba	(150x20)	3.000	12	36.000
3.	materijal za okupacionu terapiju	(2,5x20)	50	12	600
4.	odjeća za žene i djecu korisnice/ke	(15x20)	300	12	3.600
5.	troškovi medicinskih usluga	(5x20)	100	12	1.200
	Ukupno materijalni varijabilni troškovi			44.400	
Povremeno angažovane konsultantice					
1.	psihologinja/pedagoginja/psihoterapeutkinja	(27,5x20)	550	12	6.600
2.	pravničica	(27,5x20)	550	12	6.600
	Ukupno honorari povremeno angažovanih konsultantica			13.200	
	Ukupno materijalni varijabilni troškovi i honorari			57.600	
	1% bančini troškovi			576	
	UKUPNO VARIJABILNI TROŠKOVI			58.176	
	UKUPNO BUDŽET SIGURNE KUĆE			180.379,3	

Svi troškovi koji se nalaze u ovoj tabeli podijeljeni su, prema već spomenutom principu, na fiksne i varijabilne troškove. Stav Udruženih žena je da fiksne troškove, u iznosu od 122.203 KM (oko 65%) treba financirati iz entitetskog budžeta, a ostatak troškova od 58.176 KM (oko 35%) treba obezbijediti u okviru budžeta Centra za socijalni rad Banja Luka. Trenutni ukupni budžet Sigurne kuće u Banja Luci iznosi 180.379,3 KM. Prema tome predviđeni iznos od 52.400 KM u budžetu CSR u okviru stavke "Mobilni tim i smještaj u Sigurnu kuću" nije dovoljan za pokrivanje ovih troškova, pogotovo uzevši u obzir da nije namijenjen isključivo za smještanje žrtava nasilja u porodici u Sigurnu kuću u Banja Luci.

U tabeli 4. se nalaze ukupna sredstva isplaćena u okviru postojećih budžetskih stavki, te broj žena i muškaraca koji/e su primili/le sredstva planirana u okviru pojedine stavke kao i iznos tih sredstava. Procenti pokazuju koliko je učešće žena i muškaraca u ukupnom broju korisnika/ca, te koliko je učešće žena/muškaraca u ukupnom iznosu sredstava isplaćenih u mjesecu maju 2007.

Tabela br. 4.

Konto	Naziv usluge	Broj žena	Ukupno žene	Broj muškaraca	Ukupno muškarci	Ukupno za maj 2007.
A	Zakonom propisana osnovna prava na materijalna davanja					
A1	Novčana pomoć	354 62,7%	23.112,2 62,3%	211 37,3%	13.987,8 37,7%	37.100 100%
A2	Jednokratna pomoć	77 58,8%	4.880 58,7%	54 41,2%	3.430 41,3%	8.310 100%
A3	Naknade za pomoć i njegu drugog lica	825 55,5%	35.588 56,4%	660 45,5%	27.511 43,6%	63.099 100%
A4	Naknada za prevoz djece s posebnim potrebama u školu	14 51,85%	672 51,85%	13 48,15%	624 48,15%	1.296 100%
A5	Topli obrok za djecu sa posebnim potrebama u školi	25 35,7%	633 34,6%	45 64,3%	1.197 65,4%	1.830 100%
A6	Zdravstvena zaštita korisnika socijalne zaštite	514 62,1%	3.686,4 56,4%	314 37,9%	2.853,5 43,6%	6.539,9 100%
B	Smještaj korisnika u institucije socijalne zaštite za smještaj djece i omladine					
B1	Dječiji dom "Rada Vranješević" Banja Luka	2 16,7%	930 16,7%	10 83,3%	4.650 83,3%	5.580 100%
B2	Dom za zaštitu muške djece i omladine Prijedor	0	0	18 100%	8.370 100%	8.370 100%
B3	Centar za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju sluha i govora, Banja Luka	6 46,15%	2.790 46,15%	7 53,85%	3.255 53,85%	6.045 100%
B4	Zavod "Budućnost" Derвента	0	0	0	0	0
B5	Dom za djecu "Kiseljak" Zvornik	0	0	1 100%	400 100%	400 100%
B6	Centar "Majčino selo" Međugorje	0	0	0	0	0
B7	Zavod za vaspitanje djece i omladine Beograd	0	0	0	0	0
B8	Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Fojnica	1 50%	465 50%	1 50%	465 50%	930 100%
B9	Zavod "Bakovići" Fojnica	1 25%	465 25%	3 75%	1.395 75%	1.860 100%
B10	Zavod za žensku djecu i omladinu Višegrad	0	0	1 100%	465 100%	465 100%
B11	Zavod za zaštitu djece i omladine Pazarić	1 25%	465 25%	3 75%	1.395 75%	1.860 100%

Centar za socijalni rad Banja Luka je jedina ustanova te vrste u Republici Srpskoj koja je uvela sistem upravljanja kvalitetom prema standardima DIN EN ISO 9001:2000. Ovaj sistem obuhvata sljedeće usluge:

- Usluge pružanja podrške pri zapošljavanju,
- Usluge kućne njege za stara lica,
- Usluge personalne asistencije i pomoći u kući,
- Dnevni boravak za lica sa mentalnom ometenošću,
- Dnevni centar za stara lica,
- Dnevni centar za lica sa problemima u mentalnom zdravlju.

Standardom ISO nije obuhvaćena zaštita žena i djece žrtava porodičnog nasilja.

Značajno je napomenuti da Grad Banja Luka jedini u BiH posjeduje "BIKON"¹⁶ status za saradnju Grada i Centra sa nevladinim organizacijama koje djeluju na teritoriji Grada.

7.4. Odgovori na pitanja iz upitnika

Kako bismo saznale više informacija o budžetu ove institucije, tražile smo dodatna pojašnjenja od odgovornih osoba u Centru. U tu svrhu intervjuisale smo direktoricu, koordinatora za razvoj aktivnosti i šeficu finansija.

Pitanja koja se nalaze na početku upitnika, odnose se na ispitivanje broja i vrsta usluga, te korisnika/ca tih usluga. Ukupan broj usluga i prava koje pruža CSR BL je oko 200, a čine ih usluge i prava definisana zakonima i propisana odlukama Skupštine Grada. Korisnici/ce usluga su građani/ke u stanju socijalne zaštitne potrebe. Korisnici/ce se stalno mijenjaju, budući da se prema Socijalnoj povelji, svi građani/ke, u zavisnosti od situacije, mogu naći u stanju takve potrebe. Upravo pozivanjem na ovaj dokument, građani/ke mogu postati korisnici/ce nadležnih CSR bez obzira na njihovo mjesto prebivališta. Kao primjer, predstavnici/ce CSR navode trenutni slučaj sa studentkinjom iz Republike Srbije, koja je u Banja Luci izgubila dokumente, te su oni kao nadležni organ starateljstva bili obavezni da plate troškove prevoza do mjesta prebivališta.

Što se tiče sredstava koja su planirana tekućim budžetom, u Centru navode da je za "zakonom propisana osnovna prava na materijalna davanja" (A - tabela 3) planirano 1.747.950 KM, za "smještaj korisnika u institucije socijalne zaštite" (B - tabela 3) planirano 1.177.500 KM, te za "modele zbrinjavanja u zajednici" (G - tabela 3) 583.400 KM. Ovaj iznos varira, zavisno od promjene cijena usluga i potreba za uvođenjem novih.

Socijalne potrebe i problemi u lokalnoj zajednici se prate kontinuiranim radom sa korisnicima/cama, povratnim informacijama dobijenim direktno od korisnika/ca, te monitoringom i revizijom. Nove usluge se trenutno ispituju istraživanjem na terenu, a prikupljene informacije se prosljeđuju Administrativnoj službi Grada.

Na novonastale promjene i probleme koji se pojave u toku budžetske godine, Centar se uspjeva prilagoditi. Najveći problem predstavlja nemogućnost uticaja na donošenje pojedinih političkih odluka, usljed čega je teško predvidjeti plan za eventualno povećanje planiranih sredstva. Kao primjer, navedena je usluga "tuđe njege i pomoći" koja je ukinuta 2002. godine i sa nivoa Entiteta prenesena na lokalni nivo, iako nije predviđena Zakonom o socijalnoj zaštiti. Takođe, Ministarstvo za izbjegla i raseljena lica RS je ove godine ukinulo plaćanje alternativnih smještaja osobama koje su ispunjavale te kriterije, te Centar očekuje da će postati nadležan i za ovu kategoriju stanovništva.

U vezi sa pitanjem o mogućnosti prenošnja sredstava u okviru pojedinih stavki u odobrenom budžetu, u Centru odgovaraju da se između budžetskih linija mogu prenositi sredstva za korisnike, upućivanjem zahjete trezoru za realokaciju sredstava. Sredstva planirana za izvršioce usluga i materijalne troškove se ne mogu prenositi. Međutim, za prenošenje sredstava nije bilo potrebe, bar kada je riječ o ovoj instituciji.

16 Projekat "Bikon šema BiH", se sprovodi u cijeloj BiH i cilj mu je podići standarde opštinske vlasti.

Tokom protekle tri godine ovaj centar je uveo promjene u načinu obezbjeđivanja sredstava za socijalne potrebe i probleme. Na osnovu istraživanja potreba i praćenja realizacije sredstava planiranih u prethodnim godinama, napravljen je plan tekućeg budžeta. Ove potrebe su finansirane iz vlastitih sredstava, a njihov iznos je oko 150.000 KM.

Najveću ulogu u kreiranju godišnjeg budžeta imaju menadžment tim i zaposlenici/ce Odjela za finansije, oslanjajući se na izvještaj stručnih radnika/ca iz Centra. Budžet odobrava Skupština Grada Banja Luka. Prilikom formiranja godišnjeg budžeta, u Centru se susreću sa ograničenjima, jer, prema preporukama Odjela za finansije, tekući budžet ne smije biti veći od 10% u odnosu na prošlogodišnji. Osim toga gornji prag godišnjeg budžeta postoji, i određuje ga Administrativna služba Grada. Predstavnici/ce CSR ukazuju na preporuku EU kojom bi izdvajanja za socijalna davanja trebala biti u visini od 10 - 12% od ukupnog matičnog budžeta. Prema navodima direktorice Centra samo 7% ukupnog gradskog budžeta daje se za socijalnu zaštitu. Gornji prag kod pojedinačnih usluga takođe postoji i propisan je Zakonom i Odlukama o proširenim uslugama.

Prema izjavama ispitanika/ca, interesne grupe civilnog društva mogu uticati na kreiranje budžeta zagovaranjem i političkim lobiranjem. Takođe, svi radnici/ce Centra za socijalni rad, nevladine organizacije, odbornici/ce, kao i pojedinci/ke mogu uticati na njegovo kreiranje kroz učešće na javnim raspravama o visini i strukturi godišnjeg budžeta.

Interesne grupe koje žele uticati na kreiranje budžeta kroz kreiranje nove budžetske stavke moraju poštovati odgovarajuću proceduru. Ta procedura podrazumijeva istraživanje potreba, kreiranje plana, slanje prijedloga Skupštini i donošenje odluke.

Godišnji budžet se razlikuje svake godine, posebno u dijelu koji se odnosi na specijalne usluge. U 2007. godini najviše sredstava se izdvaja za "smještaj u institucije", "tuđu njegu i pomoć", "novčanu pomoć", "jednokratne novčane pomoći" i "proširene usluge".

Da vode računa o specifičnim potrebama muškaraca i žena u procesu kreiranja budžeta, U Centru opravdavaju planiranjem sredstava za smještaj žena i djece u Sigurnu kuću.

Na statistiku se, prilikom formiranja budžeta, odgovorni/e pozivaju samo u smislu realizacije plana i istraživanja potreba. Vođenje statistike razvrstane po polu se trenutno uvodi, tako da podaci nisu sistematizovani. Ova statistika nije dio zvaničnih statističkih izvještaja.

U kojoj mjeri se Centar u svom radu oslanja na Zakon o ravnopravnosti polova BiH i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici RS, vidljivo je iz sljedećih odgovora. Zakon o ravnopravnosti polova se prilikom kreiranja budžeta ne uzima u obzir, jer se budžet formira isključivo prema uslugama. U Centru moraju da vode računa o međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava i žrtava nasilja u porodici koje je potpisala BiH, iako nisu zakonom obavezni. Međunarodni dokumenti o kojima vode računa su Konvencija o pravima djeteta, Socijalna povelja, Haška konvencija i CEDAW.

U Centru su upoznati sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici RS, a svoju nadležnost vide u praćenju provođenja zaštitnih mjera predviđenih ovim zakonom. Implementacija Zakona je vidljiva u budžetu, tačnije za proširene usluge se isplaćuje, 53 KM, 400 KM, 25 KM po danu. Ove stavke se odnose na smještaj u hraniteljske porodice, jednokratne novčane pomoći i smještaj u Sigurnu kuću.

Rodno osjetljivo budžetiranje, za predstavnike/ce Centra predstavlja strukturu budžeta razvrstanu po osnovama pola, gdje se posebno razmatraju specifične potrebe muškaraca i žena. Međutim, formiranje budžeta prema polu, a ne prema potrebama je, po mišljenju naših ispitanika/ca diskriminatorski, te će oni/e nastaviti sa dosadašnjom praksom.

7.5. Udružene žene Banja Luka

Udruženje "Udružene žene" Banja Luka je nevladina organizacija osnovana 1996. godine u Banja Luci. Kroz svoje aktivnosti i projekte organizacija se zalaže za poboljšanje društvenog položaja žene i ostvarenje njenog prava na život bez nasilja u porodici i javnom životu.

Vizija Udruženja je: Žena svjesna svoje moći, ravnopravna, poštovana, zaposlena i srećna.

Misija Udruženja je: Jačanje i afirmisanje žena kroz zalaganje i rad na stvarnom poštovanju i primjeni ženskih ljudskih prava.

Od samog osnivanja Udružene žene su počele rad na prevenciji i pružanju pomoći žrtvama nasilja u porodici usmjeravajući svoje aktivnosti na kampanje zalaganja i na direktnu podršku žrtvama. Ova podrška se manifestuje kroz pravno i psihosocijalno savjetovalište, SOS telefon i Sigurnu kuću, sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u porodici.

Početkom 2007. godine, Udružene žene Banja Luka su otvorile vrata Sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja u porodici.

Proces lobiranja za otvaranje Sigurne kuće u najvećem gradu Republike Srpske trajao je dugi niz godina. Uzrok tome jeste opredijeljenost članica ove organizacije da rad Sigurne kuće treba biti finansiran od strane domaćih vlasti, a ne iz stranih donacija. Na ovaj način podsjetili bi se državni, entitetski i lokalni organi Bosne i Hercegovine kako moraju preuzeti brigu za sve svoje građane/ke, uključujući one koji/e su žrtve bilo kojeg oblika nasilja.

Nažalost, iako se Sigurna kuća u Banja Luci finansira od strane javnih institucija¹⁷, način finansiranja i visina sredstva nisu adekvatni. Tačnije, sva sredstva su alocirana u vidu donacija, izuzev sredstava Administrativne službe grada Banja Luka, preko budžeta Centra za socijalni rad Banja Luka, koja su namijenjena samo za smještaj žrtava nasilja u porodici koje su sa teritorije Grada.

Osim aktivnosti na polju zaštite žrtava nasilja u porodici, Udruženje provodi i aktivnosti na prevenciji trgovine ljudima u BiH, na postizanju ravnopravnosti u medijima, aktivnosti javnog zalaganja za jačanje položaja žena u političkoj, ekonomskoj i društvenoj sferi života, te aktivnosti jačanja saradnje sa drugim nevladinim organizacijama i zvaničnim institucijama u Banja Luci, Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini.

7.6. Zaključci na osnovu analiza Centra za socijalni rad Banja Luka

Banja Luka je najbogatija i najveća lokalna zajednica u Republici Srpskoj. U prilog tome govori i visina sredstva planirana budžetom u 2007. godini, te visina izdvajanja za socijalna davanja, odnosno veličina budžeta Centra za socijalni rad Banja Luka.

Ova davanja nisu velika s obzirom na broj korisnika/ca i osoba koje su u socijalnim potrebama. Broj socijalnih radnika/ca je za trećinu manji od broja predviđenog Zakonom o socijalnoj zaštiti RS. S obzirom da je Zakon o socijalnoj zaštiti donesen prije 14 godina, ovaj jaz je još i veći. I pored toga, Centar ima proširene nivoe usluga, te izdvajanja nisu samo za one usluge predviđene prethodno spomenutim zakonom.

Iz budžeta se može steći uvid koje socijalne kategorije dobijaju pomoć. Međutim, ne postoji statistika kojom se može steći uvid u polnu strukturu korisnika/ca ovog Centra. Ove podatke moguće je dobiti samo ručim brojanjem korisnika/ca iz računovodstvenih dokumenata.

Budžetom Centra su predviđena sredstva za zadovoljavanje specifičnih socijalnih potreba žena, mada su ova sredstva nedovoljna za finansiranje rada Sigurne kuće¹⁸, te nisu isključivo predviđena za ovu namjenu (stavka Mobilni tim i smještaj u sigurnu kuću).

¹⁷ Administrativna služba grada Banja Luka - iz sredstava međunarodnih donacija u iznosu od 70.000 KM, Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS u iznosu od 10.000 KM.

¹⁸ Budžet Sigurne kuće u Banja Luci nalazi se na stranici 24.

Centar za socijalni rad na različite načine procijenjuje stanje socijalnih potreba na terenu. Ne postoji adekvatna i sistemska procjena stanja u ovoj lokalnoj zajednici, što je vidljivo i u budžetu¹⁹. Tako, u okviru pojedinih stavki nalazimo sredstva koja nisu realizovana (B4, B6, B7, D3 - tabela br.4) dok su planirana sredstva u okviru drugih, nedostatna (sredstva za funkcionisanje Sigurne kuće, D10 - tabela br.4).

Da su u Centru inovativni i otvoreni za saradnju sa svim ostalim partnerima, jasno je zaključiti iz odgovora koji/e su ispitanici/ce dali na pitanja postavljena u upitniku. Ipak, u prosecu kreiranja budžeta ne učestvuju korisnici/ce Centra za socijalni rad, niti svo osoblje Centra. Takođe, u Centru navode kako im se alokira 7% godišnjeg gradskog budžeta, dok je osoblje projekta prostom računicom došlo do cifre od 3,7%. Pohvalna je činjenica da u Centru poštuju i u svom radu uzimaju u obzir međunarodne konvencije koje je potpisala BiH. S druge strane, zabrinjava činjenica da u svom radu osoblje Centra ne uzima u obzir Zakon o ravnopravnosti polova BiH. Na osnovu objašnjenja zašto ga ne koriste, jasno je da zaposlenici/ce nisu u potpunosti upoznati sa Zakonom i obavezama koje on nosi (pogotovo u pogledu vođenja rodne statistike).

Centar je djelomično i kroz budžet, prepoznao potrebu za postojanjem Sigurne kuće u Banja Luci. Postoji inovativan pristup u kreiranju budžeta. Interesne grupe mogu uticati na kreiranje budžeta. S obzirom na sve to i na kapacitete Udruženih žena, nadamo se da će se u sljedećoj godini u budžetu ovog Centra naći sredstva u okviru posebne budžetske stavke za finansiranje Sigurne kuće u Banja Luci.

¹⁹ Udružene žene Banja Luka u saradnji sa Centrom za socijalni rad Banja Luka u periodu od 1.6.2007. do 31.12.2007. implementiraju pilot projekat izrade socijalne karte grada Banja Luka.

8. Bijeljina

8.1. O opštini Bijeljina

Bijeljina je smještena na krajnjem sjeveroistoku Republike Srpske, u blizini granice sa Republikom Srbijom. Grad je privredno i kulturno središte ravničarske oblasti Semberija, jedne od razvijenih bosanskih regija.

U Bijeljini je sjedište Okružnog suda i Okružnog tužilaštva, odjela Osnovnog suda za registraciju privrednih subjekata, Centra javne bezbjednosti Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP-a) RS, kao i nekoliko dešmana ministarstava Vlade RS.

U gradu je sjedište i najmanje 10 medija, od čega tri tv-stanice, dva periodična lista i 5 radio stanica.

Procjene su da na području Opštine živi od 130.000 do 150.000 stanovnika. Veliki prirast stanovništva u odnosu na popis iz 1991. godine (oko 90.000 stanovnika), posljedica je ratnih zbivanja kada je tokom rata i prvih poslijeratnih godina u Bijeljini došlo preko 50.000 raseljenih i izbjeglih osoba, uglavnom iz srednje Bosne.

Ratni period bio je ključan i za promjenu načina privređivanja. Većina proizvodnih kapaciteta je ugašena ili privatizacijom prestala da radi, a stanovništvo je tokom i poslije rata, zbog blizine granice, veliki dio prihoda ostvarivalo (legalnom i nelegalnom) trgovinom. Danas je ovo grad sa više tržnih centara koji privlače kupce iz okolnih gradova BiH i Srbije.

Blizina granice Bijeljini je učinila značajnim putem za krijumčarenje različitih roba i ljudi, a dugo godina i jednom od tranzitnih zona za trgovinu ženama iz Istočne Evrope u BiH. Analitičari kretanja kriminaliteta na području BiH, Bijeljini svrstavaju u gradove sa razvijenim podzemljem.

Prema evidencijama Fonda penziono - invalidskog osiguranja (PIO) RS, u Bijeljini je, zaključno sa 2006. godinom bilo registrovano 20.379 osiguranika od čega su 42% žene. Od ovog broja osiguranika/ca 5.890 ih je zaposleno u javnom sektoru (opštinska administracija, javne ustanove, itd.), 3.251 u akcionarskim društvima, što su najčešće bivša državna preduzeća kao Telekom, Vodovod, Komunalno i druga. U privatnim preduzećima (d.o.o.) radi 7.149 osiguranika, a kod samostalnih preduzetnika evidentirano je 4.092 zaposlena/e.

Ostali dio radno sposobnog stanovništva radi na crno, bavi se poslovima u zoni sive ekonomije ili živi od poljoprivrede čija je produktivnost u poslijeratnim godinama znatno opala usljed nekontrolisanog uvoza poljoprivrednih proizvoda.

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje u Bijeljini, sa krajem 2006. godine prijavljeno je ukupno 12.606 lica, od čega su 50,7% žene. Zabrinjavajući podatak je da su gotovo 50% od ovog broja osobe starije od 35 godina, koje vrlo teško nalaze posao na postojećem tržištu rada.

Primanja zaposlenih kreću se od 3.000 KM mjesečno, u dijelu javnih službi i preduzeća do 250 KM, što je česta plata u privatnom sektoru. Stabilna, redovna i iznad prosjeka primanja, imaju u javnim službama, javnim preduzećima i bankama, dok su u privatnim preduzećima prosječna primanja između 350 i 400 KM mjesečno.

Opštinska vlast je ove godine usvojila Strategiju razvoja do 2015. godine koja odražava više načelna opredjeljenja, a manje stvarnu procjenu razvoja Opštine na osnovu političkog, privrednog i tržišnog koncepta. Budžet opštine Bijeljina za ovu godinu, sa investicionim kreditima, je **50.200.000 KM**. Od toga se, tek **1.300.155 KM** izdvaja za socijalnu zaštitu osoba u stanju socijalnih potreba, odnosno za Centar za socijalni rad Bijeljina.

8.2. Centar za socijalni rad Bijeljina

Budžet Centra za socijalni rad Bijeljina za 2007. godinu odobren je u visini od **1.300.155 KM⁰**, što predstavlja **2,6%** ukupnog budžeta Opštine.

Budžetom Centra za socijalni rad Bijeljina za 2007. godinu planirana su **tekuća davanja** u visini od **796.000 KM**. U okviru tekućih pomoći isplate se vrše u vidu dodataka za pomoć i njegu drugih lica (206.640 KM), plaćanja troškova smještaja socijalno ugroženih (179.830 KM), novčane pomoći za 200 korisnika (148.800 KM), alociranja sredstava za javnu kuhinju (100.000 KM), jednokratne pomoći (83.000 KM), novčane pomoći za ogrijev i odjeću licima sa stanjem socijalnih potreba (26.000 KM). Sredstava u visini 11.730 KM planirana su za PTT troškove otpreme uputnica, dok je stavkom troškovi održavanja objekata, smještaj deložiranih korisnika planirano 9.600 KM, zatim za porodični smještaj za šest lica planira se izdvojiti 8.800 KM, za pomoć u kući za pet korisnika 8.000 KM, za sredstva za udžbenike djeci socijalne kategorije i sredstva za prevoz djece u domovima po 5.000 KM, te za naknadu ljekarskoj komisiji za utvrđivanje radne sposobnosti 3.600 KM. Dijelom budžeta za javnu kuhinju raspolaže direktno Administrativna služba opštine, a Centar Službi dostavlja samo spisak korisnika/ca.

U budžetu Centra žrtve nasilja u porodici nisu predviđene kao korisnice socijalnih davanja.

Prethodno navedena sredstva Centra za socijalni rad Bijeljina su sredstva koja su planirana za budžetsku 2007. godinu. Kako je cilj ovog projekta saznati da li su i na koji način, budžetima zadovoljene specifične potrebe žena/djevojčica, prije svega njihova potreba da budu zaštićene kao predominantne žrtve nasilja u porodici, budžetu ovog Centra ne možemo dati pozitivnu ocjenu.

Da bismo zaključke donosile na bazi više informacija, zaposlenike/ce i ovog Centra smo zamolile da nam daju podatke o strukturi korisnika/ca i isplatama koje su izvršene za mjesec maj 2007. godine. Na ovom mjestu treba istaći kako istraživačica na ovom projektu nije imala nikakvih problema u dobijanju potrebnih informacija, te da su joj nadležne osobe u ovoj instituciji u potpunosti izašle u susret.

Tabela br.6 sadrži podatke o ukupnim sredstvima isplaćenim u okviru navedenih stavki u budžetu, te broj žena i muškaraca koji/e su primili/e sredstva planirana u okviru pojedine stavke, te iznose tih sredstava. Procenti pokazuju koliko je učešće žena i muškaraca u ukupnom broju korisnika/ca, te koliko je učešće žena/muškaraca u ukupnom iznosu sredstava isplaćenih u mjesecu maju 2007.

Tabela br. 6

Ekonomski kod	Naziv usluge	Broj žena	Ukupno žene	Broj muškaraca	Ukupno muškarci	Ukupno za maj 2007.
614200	Dodatak za pomoć i njegu drugih lica	215 49,4%	8.815 49,4%	220 50,6%	9.020 50,6%	17.835 100%
614200	Jednokratne pomoći	39 51,3%	3.687,8 51,3%	37 48,7%	3.498,7 48,7%	7.186,5 100%
614200	Sredstva za udžbenike djeci socijalne kategorije	Sredstva još nisu realizovana (zaključno sa majem 2007.)				
614200	Porodični smještaj za šest lica	1 25%	202,75 25%	3 75%	608,25 75%	811 100%
614200	Javna kuhinja	110		90		Sredstvima ne raspolože Centar
614200	Novčana pomoć za ogrjev i odjeću licima sa stanjem socijalnih potreba	Sredstva još nisu realizovana (zaključno sa majem 2007.)				
614200	Pomoć u kući za pet korisnika	3 75%	446,3 75%	1 25%	148,8 25%	595,1 100%
614200	Novčana pomoć za 200 korisnika	134 65,05%	6.700 65,05%	72 34,95%	3.600 34,95%	10.300 100%
614200	Naknada ljekarskoj komisiji za utvrđivanje radne sposobnosti	0	0	0	0	0
614200	Troškovi održavanja objekata, smještaj deložiranih korisnika	12 70,6%	1.817,4 70,6%	5 29,4%	757,3 29,4%	2.574,7 100%
614300	Troškovi smještaja socijalno ugroženih	26 65%	12.090 65%	14 35%	6.510 35%	18.600 100%
614200	Sredstva za prevoz djece u domovima	0	0	0	0	0

Iz ove tabele se ne vidi na koje socijalne ustanove su alocirana sredstva i koje se vrste usluga pružaju korisnicima/cama iz alociranih sredstava budžeta. Ne postoji stavka u okviru budžeta koja bi ukazivala na prepoznavanje specifičnih potreba žena za zaštitu od nasilja u porodici. Usluge za koje su sredstva predviđena su, uglavnom, usluge predviđene Zakonom o socijalnoj zaštiti, te ih Centar mora predvidjeti svojim budžetom. Svaka usluga koja se plaća iz prethodnog budžeta ima jedinstvenu cijenu, odnosno cijena je ista bez obzira na pol.

8.3. Centar za socijalni rad Bijeljina- struktura zaposlenih i okvirna zaduženja

U Centru za socijalni rad Bijeljina ukupno je zaposleno **22 radnika/ce**. Na poslovima socijalne zaštite radi **15 zaposlenih**. Organizacija rada u Centru za socijalni rad Bijeljina, i ostalim centrima u Republici Srpskoj, razlikuje se od organizacije u Centru za socijalni rad Banja Luka. Socijalni radnici/ce su, teritorijalno organizovani, dok su u Banja Luci organizovani po timovima koji rješavaju probleme osoba koje se nalaze u stanju neke socijalne potrebe bez obzira u kojoj mjesnoj zajednici žive.

U bijeljinskom Centru je zaposleno **6 socijalnih radnika/ca**. S obzirom na optimalan broj socijalnih radnika/ca²¹ u odnosu na broj stanovnika/ca ove opštine (18), nedostaje još 12 socijalnih radnika/ca, odnosno dvije trećine od potrebnog broja radnika/ca. Svaki socijalni radnik/ca pokriva potrebe u prosjeku do 6 mjesnih zajednica, odnosno oko 25.000 stanovnika. U Centru su zaposlena 2 psihologa/loginje (optimalno je 4, te nedostaju 2), 2 diplomorana pravnika/ce (optimalno je 6, nedostaju 4), 1 pedagog (optimalno

22 Optimalan broj zaposlenika/ca u Centrima za socijalni rad u RS definisan je Pravilnikom o normativima i standardima za obavljanje poslova Centra za socijalni rad u vršenju javnih ovlaštenja

je 3, nedostaju 2). te 1 specijalni pedagog, (što je i optimalno) koji obavlja funkciju direktora Centra. Osim toga 4 zaposlenika/ce rade na poslovima dječije zaštite, a 6 čini/e administrativno i tehničko osoblje. Prema potrebi, svaki socijalni radnik/ca član/ica je referata ili specijalnog tima, ukoliko se socijalni problem tiče stanovnika/ce sa njegove teritorije (socijalne jedinice).

U okviru Centra za socijalni rad Bijeljina funkcioniraju nekoliko specijalizovanih referata i timova, i to referat za starateljstvo, referat za kategorizaciju djece, referat za maloljetničku delinkvenciju, referat za jednokratne pomoći i njegu, tim za brakorazvode i tim za sprječavanje nasilja u porodici (članovi/ce tima su pravnik/ca, psiholog/ginja i socijalni radnik/ca sa čije je teritorije žrtva nasilja).

Centar nema u vlasništvu prihvatilište za bilo koju kategoriju korisnika/ca.

U Bijeljini ne postoji Sigurna kuća za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja, bez obzira na potrebu za ovom institucijom u sjeveroistočnoj Republici Srpskoj. U tu svrhu organizacija žena "Lara" Bijeljina izradila je investicioni budžet Sigurne kuće. Svi izdaci i opis potreba se nalaze u tabelama br. 7. i br. 8.

8.3.1. Okvirni investicioni budžet Sigurne kuće u Bijeljini na bazi 20 osoba (žena i djece)

Opis potreba

Veličina objekta: oko 280 metara kvadratnih

Veličina dvorišta: 3.000 metara kvadratnih

Tabela br. 7

Objekat čine prostorija za rad stručnog osoblja i dežurnih volonterki, igraonica za djecu i sala za okupacionu terapiju	
Opis potreba i prostorija	Veličina (u metrima kvadratnim)
Trpezarija	20 m ²
Kuhinja	16 m ²
Dnveni boravak (sala za okupacionu terapiju)	30 m ²
Kancelarijski prostor	(2x12) 24 m ²
Medicinska soba	16 m ²
Igraonica	20 m ²
Kupatilo	(2x8) 16 m ²
WC	(2x4) 8 m ²
Ostava	(2x6) 12 m ²
Spavaonice	(6x16) 96 m ²

Troškovi

Tabela br. 8

Opis troškova	Iznos (u konvertibilnim markama)
Plac (sa prevodom i upisom promjene vlasništva u zemljišne knjige)	22.000 KM
Projekat	2.000 KM
Administrativne dozvole (urbanistička saglasnost, građevinska dozvola, upotrebna dozvola)	15.000 KM
Gradnja - ključ u ruke	(280m2x550) 154.000 KM
Izgradnja ograde i bezbjednosnog sistema	18.000 KM
Opremanje kuće:	
Kuhinja, sa potrebnom opremom za boravak 25 osoba (klijentice i zaposleno osoblje)	9.000 KM
Igraonica za djecu	1.500 KM
Trpezarija	3.000 KM
Dnevni boravak	3.000 KM
Spavaonice	15.000 KM
Oprema za okupacionu terapiju (tv, dvd, mašine za šivanje, radionice za slikanje, vezenje, tkanje)	5.000 KM
Kancelarije	2.000 KM
Ostali troškovi	5.000 KM
UKUPNO	236.500 KM

Objašnjenje:

Kalkulacija je rađena na bazi cijena na tržištu nekretnina i cijena građevinskih usluga i materijala na području opštine Bijeljina u 2007. godini. Ciljna lokacija je prigradsko naselje, do 6 kilometra udaljeno od centra Opštine. U gradskom području cijena bi bila, za oko 30% veća, zbog visine rente, dozvola za gradnju i cijene građevinskog zemljišta.

8.4. Odgovori na pitanja iz upitnika

Razgovor u Centru za socijalni rad Bijeljina, u cilju pribavljanja dodatnih podataka o budžetu ove institucije, obavljen je sa direktorom ovog Centra, šefom finansija i pravnicom.

Prema riječima naših sagovornika/ca Centar za socijalni rad Bijeljina pruža usluge socijalne, porodične i dječije zaštite propisane Zakonom o socijalnoj zaštiti RS, Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici RS i Zakonom o dječijoj zaštiti, kao i opštinskim odlukama iz oblasti socijalne zaštite. Korisnike/ce Centra čine maloljetna lica, odnosno djeca bez roditeljskog staranja, djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju, djeca ugrožena porodičnom situacijom, vaspitno zapuštena i zanemarena djeca, i punoljetni korisnici, tj. stara lica bez porodičnog staranja, materijalno neobezbijedena i za rad nesposobna lica, invalidna lica, lica sa društveno negativnim ponašanjem i lica kojima je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita

Na upit istraživačice o visini sredstava koja se izdvajaju za svaku od ovih usluga, ispitanici/ca su je uputili/a na budžet Centra. U Centru, međutim, navode da iznos sredstava koji se alokira za navedene usluge koje pruža ovaj Centar trenutno raste. Rast ovih sredstava nije zadovoljavajući s obzirom na sve postojeće potrebe za socijalnom zaštitom, odnosno na činjenicu da se broj lica u stanju socijalne potrebe povećava, da se pojavljuju nove vrste socijalnih potreba i da cijene usluga rastu.

U Centru za socijalni rad Bijeljina socijalne potrebe i problemi se prate radom na terenu, saradnjom sa mjesnim zajednicama, ličnim kontaktima sa građanima/kama, te posredstvom institucija i nevladinih organizacija i medijskih izvještaja. Predstavnicima/ce Centra napominju da su samo djelimično u mogućnosti da se prilagode indetifikovanim novonastalim socijalnim potrebama u toku jedne budžetske godine i to slanjem zahtjeva nadležnoj opštinskoj službi za preraspodjelu sredstava. Razlog za djelomičnu mogućnost prilagođavanja novonastalim potrebama jeste unaprijed definisana visina budžetskih stavki, prelazak na trezorsko poslovanje, te manjak zaposlenika/ca u samom Centru.

Na osnovu iskazanih potreba, u Centru je zabilježeno prenošenje sredstava sa jedne budžetske stavke na drugu. Javljali su se i slučajevi podnošenja zahtjeva opštinskim službama za izdvajanjem sredstava za proširenu socijalnu zaštitu.

U periodu od protekle 3 godine nisu se desile promjene u obezbjeđivanju sredstava za socijalne potrebe i probleme. Sve socijalne potrebe građana/ki se finansiraju iz sredstava odobrenih u budžetu, te iz humanitarne pomoći, čija je visina zanemariva i uglavnom je u robi.

Kada je riječ o proceduri kreiranja godišnjeg budžeta, u Centru za socijalni rad Bijeljina navode da tim stručnjaka/kinja iz Centra kreira prijedlog budžeta. Taj prijedlog se potom dostavlja Skupštini opštine Bijeljina koja ga odobrava i usvaja. Veličina godišnjeg budžeta Centra je ograničena iznosom koji za socijalnu zaštitu izdavaća Skupština Opštine. Takođe, visine socijalnih davanja definisane su zakonima iz ove oblasti, a Opština u nekim slučajevima može donijeti odluku da neka od tih davanja budu veća od propisanih, kao u slučaju jednokratnih novčanih pomoći. Minimalni zakonom propisani iznos ovih davanja je 41,00 KM, dok se u Bijeljini ova pomoć isplaćuje u visini 50,00 KM. Ovaj zakonski limitiran iznos sredstava bilo je moguće povećati samo uz prethodnu saglasnost Administrativne službe opštine Bijeljina.

Interesne grupe civilnog društva mogu uticati na kreiranje budžeta u okviru zakonom propisanih uslova i odredbi Statuta opštine Bijeljina. Do sada Centar nije primio ni jedan sličan zahtjev.

Centar za socijalni rad, građani/ke, organizacije civilnog društva ili odbornici/ce Skupštine opštine mogu predložiti proširenje socijalnih potreba izvan onih koje su trenutno zagarantovane Zakonom o socijalnoj zaštiti. Ukoliko takva potreba nije predviđena Zakonom, Skupština može donijeti odluku o proširenju prava na socijalnu zaštitu.

Međutim, prilikom kreiranja, budžeta nadležne osobe ne vode računa o polnoj strukturi korisnika/ca. U Centru se "polna statistika" vodi samo za novčana davanja, koja je dio zvaničnih statističkih izvještaja. Za vođenje ovakve statistike u Centru, kada je riječ o ostalim uslugama, ne postoje preduслови. Pri kreiranju budžeta, u Centru se oslanjaju na zvanične statističke izvještaje.

Prema riječima predstavnika Centra, struktura korisnika/ca budžeta se nije mijenjala u periodu protekle tri godine, osim što se broj korisnika/ca iz godine u godinu povećavao.

U pogledu implementacije postojeće legislative, Zakon o ravnopravnosti polova BiH se u Centru ne primjenjuje direktno, nego samo ukoliko je ugrađen u druge zakone koje Centar primjenjuje. Međutim, svi zaposlenici/ce Centra za socijalni rad Bijeljina prošli su edukaciju o Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i sloboda i o drugim međunarodnim dokumentima. Iako direktno ne provode ove dokumente, u Centru ističu kako su u mnogim slučajevima prihvatili i zbrinuli žrtve nasilja, trgovine ljudima ili seksualnog nasilja, iako one nisu bile obuhvaćene njihovim planom rada i budžetom. Međunarodni dokumenti na koje Centar obraća pažnju u svom radu su Evropska konvencija o pravima djeteta, Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i sloboda i Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama (CEDAW). Ovi dokumenti nisu eksplicitno vidljivi u planu i programu rada Centra, i ne postoji obaveza njihove primjene.

Kao svoje nadležnosti u impelmentaciji Zakona o zaštiti od nasilja u porodici ispitanici/ce navode da su kao organ starateljstva i socijalna služba intervenisali i pružali pomoć žrtvama nasilja u više slučajeva. Neke od osoba koje su se obratile Centru za spomenutu vrstu pomoći upućene su u Sigurnu kuću u Modri-

či, a nekima je obezbijeden smještaj kod porodica ili je pronađen neki drugi način zbrinjavanja žrtava. Iz Centra ističu kako su žrtvama pružili materijalnu pomoć, te medicinsku i psihosocijalnu zaštitu. Ni implementacija ovog Zakona nije eksplicitno vidljiva u budžetu, već je inkorporisana u ostale stavke budžeta Centra za socijalni rad Bijeljina.

Na kraju intervjua, ispitanici/ce navode da su znali/e i čuli/e za pojam rodno osjetljivog budžetiranja, te su ga definisali/e kao raspodjelu sredstava prema specifičnim potrebama žena i muškaraca. Kao dodatnu napomenu u Centru su naveli da nisu upoznati sa načinom na koji bi rodno osjetljivo budžetiranje funkcionisalo u praksi.

8.5. Organizacija žena “Lara”

“Lara” je ženska nevladina organizacija sa sjedištem u Bijeljini. Organizacija je osnovana 1998. godine.

Misija organizacije je unaprjeđenje položaja žena u društvu, a **vizija** - žena zaštićena od nasilja, ekonomski samostalna i uključena u procese odlučivanja u društvu.

“Lara” djeluje na lokalnom, regionalnom, entitetskom i državnom nivou.

Duže od pet godina “Lara” implementira sljedeće programe:

- Sprječavanje nasilja u porodici
- Sprječavanje trgovine ženama
- Povećanje vidljivosti žena u medijima
- Osnježivanje žena za učešće u javnom životu

U okviru programa za prevenciju i sprječavanje nasilja u porodici organizacija je razvila službu SOS telefona na kojoj dežura ukupno 10 volonterki, a u kontinuitetu od osam godina organizuje pravnu pomoć žrtvama nasilja i provodi permanentnu kampanju za podizanje svijesti javnosti o nasilju u porodici na lokalnom i regionalnom nivou.

Zajedno sa Udruženjem građanki “Žene ženama” iz Sarajeva i “Helsinškim parlamentom građana” iz Banja Luke, aktivistkinje “Lare” su učestvovala u izradi studije o nasilju u porodici u BiH, koja je jedini cjeloviti dokument ove vrste u zemlji.

Od početka rada besplatne pravne pomoći za žene, organizaciji se za pomoć obratilo oko 700 žrtava nasilja u porodici. Ovaj broj je progresivno rastao i raste iz godine u godinu. Određen broj žena i djece je, uz asistenciju Centra za socijalni rad u Bijeljini, upućen u Sigurne kuće u Modriči i Tuzli.

Od 1999. godine aktivistkinje “Lare” u kontinuitetu rade na sprečavanju trgovine ženama u BiH. Pored kampanja za podizanje svijesti javnosti, angažmana na stvaranju mehanizama za borbu protiv trafikinga, od 2000. godine u okviru “Lare” radi jedino sklonište za žrtve trgovine ljudima u RS u kojem je do sada utočište našlo oko 200 žrtava, u najvećem broju državljanke zemalja istočne Evrope, ali i stanovnica BiH i susjednih zemalja.

Udruženje žena “Lara” trenutno ne posjeduje Sigurnu kuću za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja.

Rad na prevenciji nasilja u toku proteklih 10 godina pokazao je neospornu potrebu za ovim objektom i na teritoriju opštine Bijeljina, kako bi se na taj način zadovoljile potrebe žena u ovom dijelu Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.

8.6. Zaključak na bazi analiza Centra za socijalni rad Bijeljina

Na osnovu svih analiza koje je projektno osoblje sprovelo u Centru za socijalni rad Bijeljina došle smo do sljedećih zaključaka.

Bijeljina spada u razvijenije i veće opštine u Republici Srpskoj. Problemi sa kojima se susreću stanovnici/ce ove opštine su mnogobrojni. Neki od njih su posljedica generalno teške situacije u RS i BiH, a neki su specifični za pogranične opštine, kao što je Bijeljina.

U čitavoj RS, jedino u Bijeljini, po vodstvom nevladine organizacije Lara Bijeljina, postoji Sigurna kuća za žrtve trgovine ljudima. Međutim ovo je jedina od lokalnih zajednica koje su uključene u projekat koja nema Sigurnu kuću, ali se iz odgovora predstavnika/ca Centra stiče dojam da je prepoznata potreba za osnivanjem ove institucije i u Bijeljini. Takođe, zaključujemo da je nasilje u porodici prepoznato kao problem u ovoj lokalnoj zajednici zbog postojanja tima za sprječavanje ove vrste nasilja.

Nažalost, i u slučaju Bijeljine, ne postoji dovoljno zaposlenog osoblja u centru s obzirom na broj stanovnika/ca u ovoj opštini, odnosno građana/ki koji su u socijalnoj potrebi, te su sredstva koja se izdvajaju za socijalni sektor nedovoljna. Socijalni radnici/ce, zaposlenici/ce Centra se permanentno obrazuju i senzibilišu za probleme koji još uvijek nisu prepoznati zakonima koje su u Centru obavezni da primjenjuju (kao što su problemi žrtava porodičnog nasilja koje nisu prepoznate Zakonom o socijalnoj zaštiti RS).

Iz razgovora sa nadležnim osobama iz Centra za socijalni rad Bijeljina, stiče se dojam da se Centar prilagođava novim potrebama na bazi načina na koji se prate socijalne potrebe. Međutim, to prilagođavanje se ne vidi u budžetu ovog Centra. Skoro sve stavke koje se nalaze u budžetu su one koje su propisane Zakonom o socijalnoj zaštiti RS, za koji je teško reći da je inovativan i da prati svakodnevne promjene u socijalnom sektoru. Iz budžeta se ne vidi da li je ijedna stavka gender senzibilna. Takođe, nije moguće zaključiti koje se socijalne potrebe kroz njega zadovoljavaju.

U slučaju Bijeljine raduje činjenica da na formiranje budžeta mogu uticati i nevladine organizacije, i podsjetiti nadležne osobe u lokalnim organima na potrebu da kontinuirano učestvuju u finansiranju dijela troškova rada Sigurne kuće za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja.

Na taj način će nadležni za kreiranje budžeta unaprijediti način na koji prate socijalne potrebe stanovništva svoje opštine.

U slučaju zaštite žrtava porodičnog nasilja, izuzetno je važno da postoji dobra saradnja između nevladine organizacije Lara i Centra za socijalni rad Bijeljina, kako bi se osigurali novi servisi zaštite ove kategorije stanovništva (otvaranje Sigurne kuće u Bijeljini).

9. Modriča

9.1. O opštini Modriča

Opština Modriča smještena je u Dobojskoj regiji u sjevernom dijelu Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Nalazi se pedesetak kilometara od centra ove regije i jedne od većih opština i centara u Republici Srpskoj, opštine Doboj. Opština Modriča se prostire na površini od 297 kvadratnih kilometara i zauzima veoma povoljan geoprometni položaj. Veoma je bogata plodnom zemljom i malim vodotocima. Danas, prema procjenama, na teritoriji Opštine živi 28.402 stanovnika, od čega 13.300 čini gradsko stanovništvo. Postoji razvijena zanatska tradicija iz koje se razvila jaka hemijska, mašinska, obučarska i prehrambena industrija. Većina industrijskih kapaciteta skoncentrisana je na rubnom području opštine.

Opština Modriča predstavlja najmanju lokalnu sredinu od svih monitorisanih u ovom projektu. Prije posljednjeg građanskog rata (1992 - 1995.) Modriča je bila jedna od najrazvijenijih opština na teritoriji BiH i cijele Jugoslavije. Među razvijenijim privrednim granama bile su poljoprivreda i industrija.

Rat je u Modriči učinio svoje i sve privredne aktivnosti je trebalo početi ispočetka. O razvijenoj poljoprivredi u cijeloj BiH, pa tako i u Modriči iluzorno je govoriti, prije svega zbog uništene mehanizacije, koja je dovela do drastičnog pada produktivnosti. Okosnicu privrede ove opštine i čitave regije čini Rafinerija ulja Modriča. Proizvodnja u ovoj fabrici se povećavala iz godine u godinu. Ovaj rast pratilo je i postepeno širenje tržišta, isprva samo u okviru granica Srpske, a potom i cijele BiH. U 2007. godini ovo preduzeće dobro kotira i na republičkom tržištu hartija od vrijednosti, Banjalučkoj berzi. Iste godine Vlada RS je odlučila privatizovati ovo preduzeće. Privatizacija je trenutno u završnoj fazi, te se očekuje da će svježi kapital i ulaganja donijeti nova radna mjesta i veće prihode opštini i Republici.

Modriča je i grad sporta, naročito fudbala, koji doživljava procvat u posljednjih nekoliko godina.

Bez obriza na buduća očekivanja, danas se život u Modriči ne razlikuje mnogo od života u ostalim sredinama u našoj zemlji. Zbog neadekvatne privatizacije javnih preduzeća došlo je do velike nezaposlenosti. Kao posljedica velike nezaposlenosti ekonomski standard stanovnika/ca je veoma nizak.

U cjelokupnoj dobojskoj regiji svega 40% stanovnika/ca ima zdravstveno i socijalno osiguranje, a više od polovine osiguranih su osigurani preko nekog od članova/ica svoje porodice. U takvim uslovima uloga Centra za socijalni rad Modriča je velika i značajna.

Izglasani budžet opštine Modriča za 2007. godinu je **7.450.000 KM**, od čega je **330.000 KM** predviđeno za funkcionisanje lokalne institucije socijalne zaštite.

9.2. Centar za socijalni rad Modriča

Budžetom opštine Modriča za 2007. godinu predviđena su sredstva u visini od **7.450.000²² KM**, dok je za rad Centra za socijalni rad izdvojeno **330.000 KM**, odnosno **4,4%** od ukupnog budžeta Opštine.

Budžetom Centra za 2007. godinu predviđena su tekuća davanja, tj. "izdvajanje za socijalnu zaštitu" u visini od 206.132 KM. U okviru izdvajanja za socijalnu zaštitu isplate se vrše za smještaj djece i odraslih u ustanove socijalne zaštite (71.500 KM), potom u vidu dodataka za pomoć i njegu (63.507KM), isplate stalne novčane pomoći (55.100 KM). Za jednokratne novčane pomoći planirano je 3.500 KM, za zdravstvenu zaštitu korisnika/ca budžetom je planirano 3.400 KM, za smještaj djece u hraniteljske porodice 3.000 KM, potom za troškove rada ljekarske komisije 2.500 KM, dok je za troškove rada komisije za razvrstavanje i kategorizaciju planirano 1.500 KM. U budžetu Centra za socijalni rad Modriča nalaze se još tri stavke i to troškovi prevoza djece (1.000 KM), za ogrijev za korisnike/ce (765 KM) i za sahrane korisnika/ca (450 KM).

U ovoj fazi analize budžeta došle smo do zaključka da ne postoje budžetske stavke koje se odnose na zadovoljavanje specifičnih potreba žena/djevojčica, naročito kada je riječ o zaštiti od nasilja u porodici.

²² Planirani budžet Centra za socijalni rad Modriča nalazi se u Dodacima na stranici 53.

Kao i u slučaju budžeta Centra za socijalni rad Bijeljina, ni u ovom slučaju u budžetu ne nalazimo direktna izdvajanja za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja, te za njihov smještaj u Sigurnu kuću. Ova činjenica posebno uznemiruje u slučaju opštine Modriča, s obzirom da u ovoj opštini od 2000. godine egzistira Sigurna kuća za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja. Sigurna kuća je u vlasništvu udruženja građana "Budućnost" i finansira se iz stranih donacija od svog osnivanja.

U tabeli br.9. nalazi se pregled troškova rada Sigurne kuće u Modriči na bazi važećih cijena u 2007. godini.

9.2.1. Prijedlog budžeta Sigurne kuće u Modriči na bazi 12 osoba (žena i djece)

Tabela br. 9

r. br.	Opis troškova	mjesečni iznos (u KM)	broj mjeseci	ukupno u KM
	Materijalni troškovi održavanja kuće			
1.	troškovi sitnih opravki i održavanja	250	12	3.000
2.	troškovi električne energije	350	12	4.200
3.	troškovi grijanja	godišnje 6 tona nafte		3.000
4.	troškovi vode	250	12	3.000
5.	komunalni troškovi	100	12	1.200
6.	potrošni materijal	50	12	600
7.	sredstva za čišćenje, pranje i higijenu prostora	200	12	2.400
8.	sredstva za higijenu klijentica	250	12	3.000
9.	hrana za cca 12 osoba	1.800	12	21.600
10.	kancelarijski materijal i materijal za okupacionu terapiju	300	12	3.000
11.	telefon/fax	200	12	2.400
12.	odjeća za žene i djecu korisnice	180	12	2.160
13.	troškovi medicinskih usluga	100	12	1.200
14.	troškovi prevoza	500	12	6.000
	Materijalni troškovi			63.900
	4% nepredviđeni troškovi			2.556
	Ukupno materijalni troškovi			66.456
	Plate zaposlenih radnica			
1.	koordinatorica - puno radno vrijeme	900	12	10.800
	52% porezi i doprinosi	468	12	5.616
2.	socijalna radnica - puno radno vrijeme	850	12	10.200
	52% porezi i doprinosi	442	12	5.304
3.	administratorica - puno radno vrijeme	600	12	7.200
	52% porezi i doprinosi	312	12	3.744
4.	dipl. psihologinja/terapeutkinja - puno radno vrijeme	850	12	10.200
	52% porezi i doprinosi	442	12	5.304
5.	medicinska sestra - puno radno vrijeme	600	12	7.200
	52% porezi i doprinosi	312	12	3.744
	Ukupno brutto plate			94.848
	Povremeno angažovane konsultantkinje			
1.	pedagoginja/psihoterapeutkinja	550	12	6.600
2.	pravnik	550	12	6.600
3.	knjigovođa	330	12	3.960
4.	volonterke u noćnoj smjeni i vikendom	800	12	9.600
	Ukupno brutto honorari			26.760
	Ukupno plate i honorari			121.608
	Ukupno budžet Sigurne kuće			188.064

Dio tereta finansiranje troškova Sigurne kuće koji bi trebao biti na lokalnoj zajednici, odnosno na matičnom centru za socijalni rad, jesu, prevashodno, materijalni troškovi u iznosu od 66.456 KM. Sredstva za pokriće ostatka troškova trebala bi se naći u okviru entitetskog budžeta.

U tabeli br.10. nalaze se podaci o ukupnim sredstvima isplaćenim u okviru budžetskih stavki, broj žena i muškaraca koji/e su primili/e sredstva planirana u okviru pojedine stavke, te iznosi tih sredstava. Procen-ti pokazuju koliko je učešće žena i muškaraca u ukupnom broju korisnika/ca, te koliko je učešće žena/muškaraca u ukupnom iznosu sredstava isplaćenih u mjesecu maju 2007.

Tabela br. 10

redni broj	Naziv usluge	Broj žena	Ukupno žene (u KM)	Broj muškaraca	Ukupno muškarci (u KM)	Ukupno za maj 2007. (u KM)
1.	Novčana pomoć	136 54,8%	2.883 67,8%	112 45,2%	1.367 32,2%	4.250 100%
2.	Jednokratne novčane pomoći	5 45,5%	310 41,6%	6 54,5%	435 58,4%	745 100%
3.	Smještaj djece i odraslih	8 53,3%	3.320 51,2%	7 46,7%	3.159 48,8%	6.479 100%
4.	Pomoć u kući	1 100%	100 100%	0 0%	0 0%	100 100%
5.	Tuđa njega i pomoć	136 54,8%	2.419 45,7%	112 45,2%	2.870 54,3%	5.289 100%
6.	Mjesečna karta za djecu socijalno ugroženih porodica	3 75%	155 83,8%	1 25%	30 16,2%	185 100%
7.	Hraniteljske porodice	4 80%	200 80%	1 20%	50 20%	250 100%

U budžetu Centra za socijalni rad Modriča sredstva se predominantno izdvajaju za usluge predviđene Zakonom o socijalnoj zaštiti RS. Još jednom napominjemo da se iz budžeta ne vidi da postoje izdvajanja za Sigurnu kuću, iako ona u ovoj opštini postoji od 2000. godine.

9.3. Centar za socijalni rad Modriča - struktura zaposlenih i okvirna zaduženja

U Centru je zaposleno ukupno **8 radnika/ca**. U Centru su zaposleni po jedan pedagog i specijalni pedagog, 4 socijalna radnika/ce, jedan ekonomista i jedan administrativno - tehnički radnik. Prema važećem Pravilniku o normativima i standardima za obavljanje poslova Centra za socijalni rad u vršenju javnih ovlaštenja (iz 1993. godine), "u centru se obezbjeđuje najmanje stručni tim u sastavu: socijalni radnik i pravnik"²³. Takođe, u opštinama koje imaju do 30.000 stanovnika tim Centra treba da sačinjavaju dva ili tri socijalna radnika i po jedan pravnik, psiholog ili pedagog. Iako sa brojem stručnog osoblja Centar zadovoljava standarde utvrđene Pravilnikom, nedostatak pravnika može značajno da utiče na kvalitetu posla koji se obavlja u ovoj ustanovi.

I u ovom Centru za socijalni rad, socijalni radnici/ce su teritorijalno organizovani prema mjesnim zajednicama, a ne prema timovima, kao u Centru za socijalni rad Banja Luka.

23 Izvor: Pravilnik o normativima i standardima za obavljanje poslova Centra za socijalni rad u vršenju javnih ovlaštenja, Službeni glasnik RS, 20/93

9.4. Odgovori na pitanja iz upitnika

Ispred Centra za socijalni rad Modriča dodatne informacije o budžetu dale su direktorica Centra i šefica finansija.

Na početku intervjua predstavnice Centra za socijalni rad Modriča tačno su precizirale korisnike/ce i usluge koje Centar pruža. Među te usluge ubrajaju se socijalna zaštita, porodično-pravna zaštita, dječija zaštita i krivično-pravna zaštita maloljetnika, dok su korisnici/ce tih usluga maloljetnici, materijalno neobezbijedeni, za rad nesposobna lica i lica sa društveno negativnim ponašanjem, lica kojima je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita.

60 % ukupnog budžeta izdvaja za navedene usluge (smještaj u dječiji dom djece do 6 godina starosti iznosi 495 KM a djece preko 6 godina starosti pa sve do kraja školovanja iznosi 435 KM; smještaj djece u hraniteljske porodice iznosi 50 KM po djetetu što čini minimalnu nadoknadu, a za jednokratne novčane pomoći izdvaja se od 10 - 200 KM, u zavisnosti od potrebe).

Iznos koji se izdvaja za usluge varira iz godine u godinu zbog promjene cijena usluga, kao i potreba za uvođenjem novih. U Centru ističu da je uzrok variranju izdvajanje sredstava za uslugu - tuđa njega i pomoć koja je još uvijek na teretu budžeta Centara za socijalni rad, iako bi u skorijem periodu trebala preći na teret nadležnog Ministarstva.

CSR Modriča je, za razliku od ostalih Centara, precizirao iznos sredstava koji se izdvajao za usluge u posljednje tri godine na sljedeći način:

GODINA	PLANIRANO u KM	ODOBRENO u KM (budžet Opštine)
2004.	210.000	164.480
2005.	320.500	260.000
2006.	350.000	290.000

Centar za socijalni rad Modriča se finansira iz budžeta Opštine, ali su u 2007. godini dobili donaciju od Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite. Na novonastale promjene i probleme koji se pojave u toku budžetske godine, CSR se uspjeva prilagoditi jer moraju ispoštovati svako rješenje/zahtjev koji zaprimaju od korisnika. Nenaivno tačan iznos, ispitanice takođe ističe da se promjene finansiraju iz vlastitih sredstava. Centar nije u mogućnosti da prenosi sredstva između budžetskih linija u okviru već odobrenog budžeta.

Socijalne potrebe i problemi u Modriči prate se preko redovne godišnje analize stanja i problema kroz postojeću bazu podataka koju vodi Centar za socijalni rad.

U sljedećoj tabeli se nalaze tačni iznosi planiranih prihoda i rashoda za period od protekle tri godine:

godina	iznos u KM
2004.	90.291
2005.	154.564
2006.	152.556

Razlika koja se pojavljuje između 2005. i 2006. godine u iznosu za usluge je u utrošenim sredstvima za zdravstveno osiguranje, tj. doprinosi za zdravstveno osiguranje su smanjeni.

Za kreiranje godišnjeg budžeta zaduženi su direktorica, računovodstvo i upravni odbor. Upravni odbor, ujedno, predstavlja i tijelo koje izglasava godišnji budžet.

I u ovom Centru navode da postoji gornji prag kod pojedinačnih usluga i da je propisan Zakonom i Odlukama o proširenim uslugama. Sve usluge za koje cijene nisu zakonski određene, mogu se mijenjati i to re-

balansom opštinskog budžeta. Interesne grupe civilnog društva i u Modriči mogu uticati na kreiranje budžeta i to upućivanjem svojih prijedloga Centru za socijalni rad.

U procesu kreiranja budžeta u Modriči ne vodi se računa o specifičnim potrebama muškaraca i žena, nego se kao bitna uzima samo socijalna struktura korisnika/ca.

Statistika razvrstana po polu postoji, i čini dio zvaničnih statističkih izvještaja koji se dostavljaju Republičkom statističkom zavodu.

Kao i u slučaju prethodnih Centara, Zakon o ravnopravnosti polova se prilikom kreiranja budžeta ne uzima u obzir, jer se budžet formira isključivo prema uslugama.

U Centru su upoznati sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i svoju nadležnost u implementaciji ovog Zakona vide u davanju jednokratne pomoći, zdravstvenog osiguranja i smještaja žrtava u Sigurne kuće. Ni jedna od ispitanica nije prethodno čula za rodno osjetljivo budžetiranje.

9.5. Udruženje građana “Budućnost”

Udruženje građana “Budućnost” je nevladina organizacija sa stalnim sjedištem u Modriči, osnovana u decembru 1996. godine. Organizacija je otpočela svoj rad u vidu besplatnog pravnog centra za žene, a u cilju davanja doprinosa izgradnji demokratskog civilnog društva. Vremenom se razvila u jednu multidisciplinarnu instituciju, prepoznatljivu širom BiH po svom radu na prevenciji nasilja u porodici i pružanju zaštite onima koji su preživjeli nasilje, a što su uglavnom žene i djeca. Danas je Budućnost organizacija čiji se rad odvija kroz tri segmenta: savjetovalište, rad u zajednici i Sigurnu kuću za žene i djecu žrtve nasilja u porodici.

U svom desetogodišnjem radu Budućnost je realizovala veliki broj projekata od kojih su svi do jednog bili usmjereni ka poštovanju ljudskih prava, sa posebnim akcentom na ženska ljudska prava. Budućnost je aktivno uključena u proces osnaživanja žena koje su preživjele nasilje od članova svojih porodica još od 1998. godine kada je osnovana SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja i diskriminacije unutar svog bližeg okruženja.

Budućnost je, zajedno sa drugim ženskim organizacijama, učestvovala u procesu lobiranja i zalaganja za donošenje Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, zatim, Zakona o zaštiti porodice od nasilja u RS-oj, a sad, trenutno, i Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti porodice od nasilja u RS-oj. Borba za donošenje adekvatnih pravnih propisa još uvijek nije završena, a pogotovu borba za primjenu istih u praksi. Naime, u svom svakodnevnom radu Budućnost poklanja izuzetno veliku pažnju saradnji sa relevantnim institucijama na terenu koje čine karike u lancu prevencije nasilja. U procesu tranzicije i raznoraznih reformi bh. društva, nasilje nad ženama se neopravdano nije našlo na listi prioritetnih pitanja. Stepen senzibilnosti profesionalaca, zaposlenih u relevantnim institucijama, za pitanja nasilja i diskriminacije nad ženama je još uvijek nizak, pa i frustrirajući. Od osnivanja Sigurne kuće za žrtve nasilja u porodici 2000. godine, Budućnost je realizovala mnogobrojne treninge, seminare, okrugle stolove, radionice, konferencije i slično, kako bi se javne institucije senzibilisale za problem nasilja te razvili jedan uspješan model rješavanja slučajeva nasilja i diskriminacije žena.

UN Misija u BiH, je 2003. godine, prepoznala Budućnost kao profesionalnu i odgovornu organizaciju koja se bavi prevencijom nasilja u porodici, te odobrila sredstva za izgradnju Sigurne kuće, koja je u vlasništvu UG Budućnost i koja je do februara 2007. godine bila jedina kuća, mjesto podrške i zaštite preživjelih žena i djece, u Republici Srpskoj kada se u Banja Luci otvorila još jedna Sigurna kuća od strane Udruženih žena.

Nažalost, trenutno stanje i položaj žena u bh. društvu još uvijek nije zadovoljavajući jer su žene i dalje, skoro svakodnevno suočene sa raznoraznim oblicima nasilja i diskriminacije kako u privatnoj, tako i u javnoj sferi.

9.6. Zaključak nakon analiza Centra za socijalni rad Modriča

Opština Modriča je najmanja od svih opština obuhvaćenih ovim projektom sa 30.000 stanovnika. Ova činjenica, međutim, ne znači sa se stanje u ovoj opštini razlikuje od opšteg stanja u našem entitetu i državi BiH. Iako je Modriča širom naše zemlje, prije prethodnog rata (1992-1995) bila poznata po svojoj industriji, rafineriji ulja i poljoprivredi, te se ubrajala u najbogatije opštine u socijalističkoj BiH, danas je nemoguće konstatovati isto.

Nezaposlenost, siromaštvo doveli su do izuzetno teškog položaja svih građana, a pogotovo građanki opštine Modriča. Zapanjuje podatak da u cijeloj dobojskoj regiji svega 40% stanovništva ima zdravstveno i socijalno osiguranje.

U postojećim uslovima jasno je kolika je važnost uloge Centra za socijalni rad, kao jedinog opštinskog organa koji pruža pomoć socijalne zaštite. Međutim, postavlja se pitanje, koliki su kapaciteti i mogućnosti Centra da pruži pomoć svim ugroženim osobama, te koje osobe, zapravo, imaju prioritet u dobijanju socijalne pomoći. Iz svih informacija koje smo sakupile u toku ovog istraživanja, jasno je da te osobe nisu žene i djeca žrtve porodičnog nasilja. Ovaj podatak posebno uznemiruje zbog činjenice da u Modriči od 2000. godine egzistira Sigurna kuća za žene i djecu žrtve porodičnog nasilja. Takođe, predstavnice Centra za socijalni rad su, odgovarajući na naša pitanja, izjavile kako su njihove ingerencije u provođenju Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u izdavanju jednokratnih novčanih pomoći, zdravstvenom osiguranju i smještaju žrtava u Sigurnu kuću. Prikupljene informacije navode na zaključak da sa smještajem i isplatom jednokratne novčane pomoći, finansijska briga za štice Sigurne kuće završava.

Stavke koje se nalaze u budžetu ovog Centra većinom su one propisane Zakonom o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, a Centar za socijalni rad ne vodi računa o potrebama muškaraca i žena. Ova činjenica predstavlja i najveći problem, jer iz budžeta ne možemo saznati za koje socijalne potrebe se sredstva izdvajaju.

Prostor za promjenu vidimo u mogućnosti interesnih grupa, odnosno nevladinih organizacija, da utiču na kreiranje budžeta Centra. Takođe, u Centru nisu upoznati sa rodno osjetljivim budžetiranjem, pa edukacija po ovom pitanju može doprinijeti promjeni načina posmatranja zadovoljavanja specifičnih potreba muškaraca/dječaka i žena/djevojčica.

S obzirom na jasnu potrebu postojanja Sigurne kuće u Modriči i njen dosadašnji rad, ne sumnjamo u postojanje spremnosti lokalnih i entitetskih vlasti za iznalaženje odgovarajućeg rješenja za uvrštavanje Sigurne kuće u Modriči u odgovarajući lokalni, odnosno entitetski budžet.

III DIO (DODACI)

Budžet Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske za 2007. godinu

Ekonomski kod	Opis	Budžet Republike Srpske za 2007. godinu
610000	<i>T e k u ć i t r o š k o v i</i>	37.849.230
611000	<i>Plate i naknade troškova zaposlenih</i>	884.675
	<i>Neto plate</i>	420.000
	<i>Porezi i doprinosi na plate</i>	218.400
611100	<i>Bruto plate</i>	638.400
611200	<i>Naknade troškova zaposlenih</i>	246.275
612000	<i>Porezi i doprinosi na ostala lična primanja</i>	25.584
612100	<i>Porezi i doprinosi na ostala lična primanja</i>	25.584
613000	<i>Troškovi materijala i usluga</i>	386.529
613100	<i>Putni troškovi</i>	68.153
613200	<i>Troškovi energije</i>	35.000
613300	<i>Troškovi komunalnih usluga</i>	62.911
613400	<i>Nabavka materijala</i>	30.058
613500	<i>Troškovi za usluge prevoza i goriva</i>	50.000
613600	<i>Zakup imovine i opreme</i>	5.243
613700	<i>Troškovi tekućeg održavanja</i>	30.000
613800	<i>Troškovi osiguranja i bankarskih usluga</i>	25.164
613900	<i>Ugovorene usluge</i>	80.000
614000	<i>Tekući grantovi</i>	36.552.442
614100	<i>Namjenska izdvajanja Fondu za zdravstveno osiguranje</i>	25.826.938
614100	<i>Namjenska izdvajanja Fondu dječije zaštite</i>	2.101.224
614100	<i>Namjenska izdvajanja za transfuzijsku medicinu</i>	62.911
614100	<i>Namjenska izdvajanja za izgradnju Nacionalne strategije borbe protiv narkomanije</i>	52.426
614100	<i>Namjenska izdvajanja Udruženju amputiraca "UDAS"</i>	40.420
614200	<i>Sredstva lutrije za finansiranje socijalno-humanitarnih aktivnosti</i>	500.400
614300	<i>Programske aktivnosti humanitarnog karaktera</i>	524.258
614400	<i>Sufinansiranje socijalnih institucija</i>	3.460.100
614400	<i>Sufinansiranje Instituta za zaštitu zdravlja</i>	893.335
614600	<i>Sredstva za unaprijeđenje uslova rada u zdravstvenim ustanovama čiji je osnivač Vlada RS</i>	1.933.252
614700	<i>Sufinansiranje projekata - Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite</i>	1.067.179
614800	<i>Grant Agenciji za akreditaciju i unaprijeđenje kvaliteta zdravstvene zaštite RS</i>	90.000
820000	<i>K a p i t a l n i r a s h o d i</i>	40.000
821000	<i>Troškovi za nabavku stalnih sredstava</i>	40.000
821300	<i>Nabavka opreme</i>	40.000
821600	<i>Rekonstrukcija i investiciono održavanje</i>	0
	UKUPNI RASHODI:	37.889.230

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ БУЏЕТА ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БАЊА ЛУКА ЗА 2007. ГОДИНУ²⁴

План пошребних средстава Центра за социјални рад Бањалука за период од 01.01.2007. до 31.12.2007.

Пословни приходи од буџета Града Бања Лука за период 01.01. до 31.12.2007.

Број	Назив	План 2006.	План 2007.	Индекс
1.	Приход од буџета града Бањалука за пошребе социјалне дјелатности	3.100.000	3.580.000	115
2.	Приходи од буџета града Бањалука за пошребе обављања дјелатности Центра	1.450.000	1.576.000	108
3.	Приходи од уплата пензије лица смјештених у социјалне установе и партиципацију сродника	149.900	150.000	100
4.	Уплата прихода од пружања јавних услуга дјечијег додатака према соразуму	20.000	20.000	100
	УКУПНО ПРИХОДИ:	4.719.900	5.326.000	113

Средства предвиђена за реализацију основних функција Центра за социјални рад Бања Лука

Код	Опис	Планирано за 2007.
61000	Текући трошкови	
61100	Плате и накнаде трошкова запослених	
611100	Бруто плата	1.065.300
611200	Накнаде трошкова запослених	232.200
612000	Порези и доприноси на остала лична примања	100.500
612100	Порези и доприноси на остала лична примања	112.700
613000	Трошкови материјала и услуга	217.900
613100	Пуштни трошкови	10.400
613200	Трошкови енергије и лож уља	38.150
613300	Трошкови комуналних услуга	50.500
613400	Набавка материјала	22.650
613500	Трошкови услуга превоза и горива	9.800
613600	Закуп имовине и опреме	0
613700	Трошкови текућег одржавања	12.300
613800	Трошкови осигурања и банкарских услуга	12.000
613900	Уговорене услуге	22.200
614000	Текући грантови	3.580.000
614200	Помоћ појединцима	3.461.850
A	ЗАКОНОМ ПРОПИСАНА ОСНОВНА ПРАВА НА МАТЕРИЈАЛНА ДАВАЊА	
	Новчана помоћ	540.000
	Једнократна помоћ	109.950
	Накнада за помоћ и негу другој лица	803.000
	Накнада за превоз дјете са посебним потребама укључени у школу	18.000
	Тојли оброк за дјецу са посебним потребама укључени у школу	7.000
	Здравствена заштитна корисника социјалне заштите	270.000

²⁴ Izvor: Centar za socijalni rad Banja Luka

Код	Опис	Планирано за 2007.
Б	СМЈЕШТАЈ КОРИСНИКА У ИНСТИТУЦИЈЕ СОЦ. ЗАШТИТЕ ЗА СМЈЕШТАЈ ДЈЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ	
	Дјечији дом "Рада Врањешевих" Бања Лука	90.000
	Дом за заштитну мушке дјеце и омладине Приједор	170.000
	Центар за образовање, васпитање и рехабилитацију слушања и говора, Бања Лука	14.500
	Завод "Будућности" Дервента,	18.000
	Дом за дјецу "Кисељак" Зворник,	28.000
	Центар "Мајчино село" Међузорје	13.000
	Завод за васпитање дјеце и омладине Београд	13.000
	Завод за збрињавање ментално инвалидних лица Фојница Дрин	40.000
	Завод Баковићи Фојница	24.000
	Завод за женску дјецу и омладину Вишеград	180.000
	Завод за заштитну дјецу и омладине Пазарић	37.000
В	СМЈЕШТАЈ ОДРАСЛИХ И СТАРИХ ЛИЦА У ИНСТИТУЦИЈЕ	
	Социјално територијски центар Бања Лука	500.000
	Дом пензионера Приједор	30.000
	Завод за лијечење и рехабилитацију, заштитну душевних болесника Јакеш-Модрича	20.000
Г	МОДЕЛИ ЗБРИЊАВАЊА У ЗАЈЕДНИЦИ	
	Социо-педагошке животиње заједнице	72.000
	Дјеца без родитељског старања смјештена у хранитељској породици	260.000
	Стара лица смјештена у породице	38.500
	Трошкови сахране за кориснике социјалне заштите	7.900
	Прихватна станица за одрасле	10.000
	Прихватна станица за дјецу	10.000
	Програм за дјецу и младе са ризичним понашањем	35 000,00
	ПРОШИРЕНИ НИВО УСЛУГА	150.000
	Дневни боравак за ментално реинтегрирана лица	10.000
	Дневни боравак за старе	3.600
	Дневни боравак за ментално оболеле	-
	Персонална асистенција	17.000
	Кућна нега	10.000
	Смјештај у породици за лица која остварују право на смјештај у усвојеној породици	45.000
	Поддршка при запошљавању	6.000
	Заштитно збрињавање	3.000
	Заштитено становање	3.000
	Мобилни тим и смјештај у сигурну кућу	52.400
Д	НАКНАДЕ ЗА РАД КОМИСИЈА ЗА ОЦЈЕНУ СПОСОБНОСТИ	
	Накнаде лекарима за оцјену радне способности инвалидних лица	20.000
	Накнаде лекарима за разврставање дјеце и омладине ометене у психичком и физичком развоју	8.000

<i>Код</i>	<i>Опис</i>	<i>Планирано за 2007.</i>
Б	ПОШТАНСКЕ И БАНКАРСКЕ УСЛУГЕ	
	<i>Поштарина за ујугнице корисника соц. заштите</i>	65.000
	<i>Трошкови банкарских услуга</i>	10.000
614300	<i>Помоћи непрофитним организацијама</i>	118.150
820000	Капитални расходи	23.000
821000	Трошкови за набавку сталних средстава	0
821300	<i>Набавка опреме</i>	20.000
821400	<i>Набавка осталих сталних средстава</i>	
821600	<i>Реконструкција и инвестиционо одржавање</i>	
	УКУПНИ РАСХОДИ	5.326.000

Budžet Centra za socijalni rad Bijeljina za 2007. godinu²⁵

Ekonomski kod	Osnovna i bliža namjena	Plan budžeta 2006.	Procjena izvršenja budžeta za 2006.	Plan budžeta 2007.	Indeks 5/3
610000	Tekući troškovi	438.144	438.144	474.155	108%
611000	Bruto plate i naknade i nadzorni odbor	438.144	438.144	421.675	96%
613000	Troškovi materijala i usluga			52.480	
613100	Putni troškovi			3.500	
613200	Troškovi energije			8.500	
613300	Troškovi komunalnih usluga			9.500	
613400	Nabavka materijala			8.500	
613500	Troškovi goriva			6.000	
613700	Troškovi tekućeg održavanja			4.200	
613800	Troškovi osiguranja, bankarskih usluga i platnog prometa			6.280	
613900	Ugovorene usluge i druge dadžbine			6.000	
820000	Kapitalni rashodi	30.000	0	30.000	100%
	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	30.000	0	30.000	100%
	UKUPNO RASHODI	468.144	438.144	504.155	108%
614000	Tekuće pomoći	641.856	611.856	796.000	124%
614200	Dodatak za pomoć i njegu drugih lica			206.640	
614200	Jednokratne pomoći			83.000	
614 200	Sredstva za udžbenike djeci socijalne kategorije			5.000	
614200	Porodični smještaj za šest lica			8.800	
614200	Javna kuhinja			100.000	
614200	Sredstva za prevoz djece u domovima			5.000	
614200	Novčana pomoć za ogrjev i odjeću licima sa stanjem socijalnih potreba			26.000	
614200	Pomoć u kući za pet korisnika			8.000	
614200	Novčana pomoć za 200 korisnika			148.800	
614200	PPT Troškovi otpreme uputnica			11.730	
614200	Naknada ljekarskoj komisiji za utvrđivanje radne sposobnosti			3.600	
614200	Troškovi održavanja objekata, smještaj deložiranih korisnika			9.600	
614300	Troškovi smještaja socijalno ugroženih			179.830	
	UKUPNI RASHODI	641.856	611.856	796.000	124%

Budžet Centra za socijalni rad Modriča za 2007. godinu²⁶

	Prihodi:	
	<i>Dotacija iz budžeta opštine</i>	330.000
	Rashodi:	
A	Izdvajanje za socijalnu zaštitu	
1.	<i>Stalna novčana pomoć</i>	55.100
2.	<i>Dodatak za pomoć i njegu</i>	63.507
3.	<i>Smještaj djece i odraslih u ustanove socijalne zaštite</i>	71.500
4.	<i>Zdravstvena zaštita korisnika</i>	3.400
5.	<i>Jednokratne novčane pomoći</i>	3.500
6.	<i>Smještaj djece u hraniteljske porodice</i>	3.000
7.	<i>Troškovi sahrane korisnika</i>	450
8.	<i>Troškovi prevoza djece</i>	1.000
9.	<i>Troškovi rada komisije za razvrstavanje i kategorizaciju</i>	1.500
10.	<i>Troškovi rada ljekarske komisije</i>	2.500
11.	<i>Ogrjev za korisnike</i>	765
	UKUPNO:	206.132
B	Tekući troškovi	
1.	<i>Troškovi električne energije</i>	1.000
2.	<i>Troškovi poštanski usluga</i>	4.500
3.	<i>Troškovi prevoza radnika</i>	1.500
4.	<i>Troškovi kancelarijskih materijala</i>	500
5.	<i>Troškovi platnog prometa i bankarskih usluga</i>	1.400
6.	<i>Troškovi održavanja čistoće prostora</i>	200
7.	<i>Ugovoreni privremeni poslovi i troškovi reprezentacije</i>	1.273
8.	<i>Troškovi stručnog usavršavanja</i>	300
9.	<i>Troškovi komunalnih usluga (voda-smeće)</i>	450
	UKUPNO:	11.123
C	Lični dohoci i naknade	
1.	<i>Bruto lični dohoci zaposlenih</i>	97.132
2.	<i>Topli obrok</i>	11.965
3.	<i>Regres</i>	3.648
	UKUPNO:	112.745
	UKUPNO RASHODI:	330.000

U P I T N I K

Udruženje “**Udružene žene**” Banja Luka u saradnji sa Udruženjem građana “**Budućnost**” Modriča i Udruženjem žena “**Lara**” Bijeljina trenutno implementira projekat pod nazivom “**Inicijativa za uvođenje rodnog budžetiranja u oblasti nasilja u porodici na lokalnom i entitetskom nivou u BiH**”. Cilj ovog projekta je uvrstanje stavke finansiranje Sigurnih kuća u RS u lokalne i entitetski budžet, te nam je u skladu s tim potrebna dostupnost informacija o strukturi budžeta navedenih opština/grada, te budžeta Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS. Projektne aktivnosti se odvijaju u Banjaluci, Modriči i Bijeljini. Molimo Vas da iskreno odgovarate na pitanja!

1. Koje usluge pruža vaša institucija?

2. Ko su korisnici/ce vaše institucije?

3. Koliko sredstava izdvajate za svaku vrstu usluga koje pruža vaša institucija?

4. Da li ovaj iznos varira tokom godina?

5. Ako varira, šta uzrokuje to variranje?

6. Možete li nam dati tačan iznos sredstava koji ste alocirali za usluge koje pružate u periodu od tri posljednje godine?

7. Na koji način pratite socijalne potrebe i probleme u vašoj zajednici?

8. Da li ste u mogućnosti da se prilagodite novonastalim socijalnim potrebama i problemima koji se javljaju tokom jedne budžetske godine?

9. Ako jeste, na koji način?

10. *Da li ste u mogućnosti da prenosite sredstva između budžetskih linija u okviru budžeta?*

11. *Ako jeste, da li ste to ikada učinili i sa kojim budžetskim stavkama?*

12. *Da li ste uveli promjene u način na koji obezbjeđujete sredstva za socijalne potrebe i probleme tokom protekle tri godine?*

13. *Na koji način ste finansirali ove potrebe?*

14. *Koliko su koštale?*

15. *Možete li nam dati tačne iznose planiranih prihoda i rashoda za period od protekle 3 godine?*

16. *Ko je nadležan za kreiranje godišnjeg budžeta?*

17. *Ko odobrava godišnji budžet?*

18. *Da li postoji gornji prag (limit) za godišnji budžet?*

19. *Da li svaki odsjek (vrsta usluga koje pružate) ima gornji limit?*

20. *Ako ovaj limit postoji, da li se on može povećati i na koji način?*

21. *Da li interesne grupe civilnog društva mogu na bilo koji način uticati na kreiranje budžeta?*

22. *Ako mogu, na koji način?*

23. *Ko može predložiti da određena specifična potreba postane dio budžeta?*

24. *Koji je postupak kreiranja (uvrštanja) nove budžetske stavke?*

Korisnici i zakonodavstvo.

25. *Da li se godišnji budžet razlikuje po strukturi korisnika/ca od godine do godine i uolikoj mjeri?*

26. *Da li u procesu kreiranja budžeta uzimate u obzir specifične potrebe muškaraca i žena?*

27. *Ako da, na koji način?*

28. *Da li postoji statistika razvrstana po polu?*

29. *Da li je ona dio zvaničnih statističkih izvještaja?*

30. *Ako da, kojih izvještaja? (Molimo vas da nam dostavite kopije tih izvještaja)*

31. *U kojoj mjeri se pozivate na statistiku kada formirate budžet?*

32. *Na koji se način vodi računa o Zakonu o ravnopravnosti polova prilikom formiranja budžeta?*

33. *Da li prilikom formiranja budžeta uzimate u obzir međunarodne dokumente o zaštiti ljudskih prava i žrtava nasilja u porodici koje je potpisala BiH?*

34. *Da li ste u obavezi da to učinite?*

35. *Molimo vas da navedete neke od tih međunarodnih dokumenata!*

36. *Da li ste upoznati sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici RS?*

37. *Koja je nadležnost vaše institucije u implementaciji ovog Zakona / na kojim poljima?*

38. *Da li je implementacija vidljiva u budžetu? Ako jeste, u kojem dijelu budžeta?*

39. *Da li ste čuli za rodno osjetljivo budžetiranje?*

40. *Ako da, šta pojam rodno osjetljivo budžetiranje predstavlja?*

Hvala Vam na popunjavanju upitnika!

10. LITERATURA

1. Đurić Kuzmanović, Tatjana "Ka rodnom budžeiranju: vodič", *Ženske studije i israživanja i Futura* publikacije, Novi Sad, 2007;
2. Logar, Rosa "Austrijski model intervencije u slučajevima nasilja u porodici", *Autonomni ženski centar, Beograd* 2005;
3. Simović, prof. dr Miodrag, *Javno saslušanje u Narodnoj skupštini Republike Srpske, juni 2007. godine*;
4. *Službeni glasnik Republike Srpske* 5/93; 15/96; 110/03; 20/93
5. *Službeni glasnik opštine Bijeljina* 29/06
6. www.vladars.net
7. www.sobijeljina.org
8. www.modrica.ba
9. www.banjaluka.rs.ba
10. www.rzs.rs.ba
11. www.zzrs.org

